

แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลหนองใหญ่

อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 กรมพัฒนาที่ดิน

กันยายน พ.ศ.2562

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่
อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน พ.ศ.2562

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.5 นิยามศัพท์	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 ประวัติและเอกลักษณ์ความเป็นมาของหมู่บ้าน/การตั้งถิ่นฐาน	2-3
2.4 สภาพภูมิประเทศ	2-4
2.5 สภาพภูมิอากาศ	2-4
2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-6
2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติในตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ธรณีวิทยา	3-1
3.4 ทรัพยากรดิน	3-6
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.1 หลักการ	4-1
4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-14
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 ทรัพยากรดิน	5-1
5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน	5-1
5.3 ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล	6-1
6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	6-1
6.3 แผนการใช้ที่ดิน	6-3
6.4 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	6-10

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 ตัวชี้วัด	7-1
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอเมืองจันทร์ศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ (ปี พ.ศ.2532-2561)	2-5
ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	2-7
ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2561	2-9
ตารางที่ 2-4 สภาพสังคมในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมือง จันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2560	2-11
ตารางที่ 2-5 การถือครองที่ดินตำบลหนองใหญ่	2-12
ตารางที่ 2-6 รายได้เฉลี่ยครัวเรือน เทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2561	2-14
ตารางที่ 2-7 รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน เทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2561	2-15
ตารางที่ 2-8 ต้นทุน ผลตอบแทน การผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ ปี 2561	2-17
ตารางที่ 3-1 ข้อมูลน้ำบาดาลรายจังหวัด พื้นที่ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	3-3
ตารางที่ 3-2 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	3-5
ตารางที่ 3-3 สมบัติดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	3-6
ตารางที่ 4-1 รายชื่อเกษตรกรที่ได้รับการขุดสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ (ปี 2549-2562)	4-7
ตารางที่ 4-2 ผลการวิเคราะห์ตัวอย่างดิน เกษตรกรในพื้นที่ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	4-10
ตารางที่ 5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	5-7
ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	6-1
ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน	6-7
ตารางที่ 6-3 การเปรียบเทียบระบบการปลูกพืชก่อนและหลังมีแผนการใช้ที่ดิน	6-10

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการ ในปีงบประมาณ 2563	7-2
ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินและหน่วยงานที่สนับสนุนในเขตการใช้ที่ดิน ปี 2563	7-4
ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ แผน 4 ปี (ปี 2563-2566) หน่วยงานสถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ	7-6

สารบัญรูป

		หน้า
รูปที่ 2-1	ขอบเขตการปกครองตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	2-2
รูปที่ 2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2532 -2561	2-6
รูปที่ 2-3	สภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	2-8
รูปที่ 2-4	สัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร	2-9
รูปที่ 2-5	รายได้ รายจ่าย ของครัวเรือนเฉลี่ย ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	2-16
รูปที่ 3-1	ลักษณะของหินโคกกรวด	3-2
รูปที่ 3-2	หน้าตัดชุดดินที่พบในพื้นที่ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	3-5
รูปที่ 3-3	ทรัพยากรดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	3-7
รูปที่ 4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	4-3
รูปที่ 4-2	ระบบการปลูกพืช ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	4-12
รูปที่ 6-1	เขตการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ	6-8
รูปที่ 6-2	ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	6-9

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72(1) ได้มีการบัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 มีแผนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดินตำบลจำนวน 7,225 ตำบลให้แล้วเสร็จภายในปี 2565 ตลอดจนนำแผนการใช้ที่ดินตำบลไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องการประกาศแผนปฏิรูปประเทศดังกล่าวข้างต้น สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดศรีสะเกษ จึงได้จัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้การใช้ที่ดินในตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ มีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2561 – 30 กันยายน 2562

1.3.2 สถานที่ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

(3) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดน แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลหรือแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล (ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ดำเนินการ)

1.4.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.4.3 ประเมินคุณภาพที่ดิน

1.4.4 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำ PRA ร่วมกับสภาพการใช้ที่ดิน การถือครองที่ดิน รายแปลงจากแผนที่สำมะโนที่ดิน หรือ แผนที่ภาษีที่ดินในปัจจุบัน ผลจากการประเมินคุณภาพที่ดิน และ *กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน* (ตามอำนาจหน้าที่ของกรมฯ)

1.4.5 สํารวจข้อมูลทั้ง ภายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลที่ดำเนินการเพิ่มเติมตาม ประเด็นปัญหาและความต้องการจาก PRA ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคล

1.4.6 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบล

1.4.7 รับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อร่างแผนการใช้ที่ดิน

1.4.8 ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

1.4.9 นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

(1) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน เข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณ หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบซื้อเมล็ดพันธุ์พืชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ ตำบลนั้น เป็นต้น

(2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน เขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

(3) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 ที่ดิน (Land)

“**ที่ดิน**” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บางลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา 4 ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“**ที่ดิน**” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์ พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน” (FAO, 1993)

“**ที่ดิน**” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆ ที่อยู่บนผิวของของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้ หมายถึงดินเพียงอย่างเดียวแต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิทยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำชั้นบนดินและการระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, 1993)

1.5.2 ดิน (Soil)

“**ดิน**” หมายความว่ารวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ ที่เจือปนกับ เนื้อดินด้วย (มาตรา 4 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551)

“**ดิน**” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึงเทหวัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบน พื้นผิวโลกเป็นวัตถุที่ค้ำจุนการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วยแร่ธาตุ และ อินทรีย์วัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตาม

ขบวนการกำเนิดดิน ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น (FAO 1974: 39-40)

“ดิน” อินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิด และระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกันเนื่องมาจากลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมี ชีวภาพ และสัณฐาน (คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมบัญญัติวิทยา, 2551)

1.5.3 การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, 1993)

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, 1975)

1.5.4 การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้ให้ความหมายของการวางแผนการใช้ที่ดินว่าเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางของการลงทุน แนวทางของการพัฒนาเทคโนโลยี และเป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (NRC, 1975 และ ADB, 2012)

1.5.5 “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

1.5.6 “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.5.7 “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.5.8 “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระงับป้องกันรักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาคุณธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเกษตรกรรม

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ มีเนื้อที่ประมาณ 15,338 ไร่ มีอาณาเขตดังนี้ (รูปที่ 2-1)

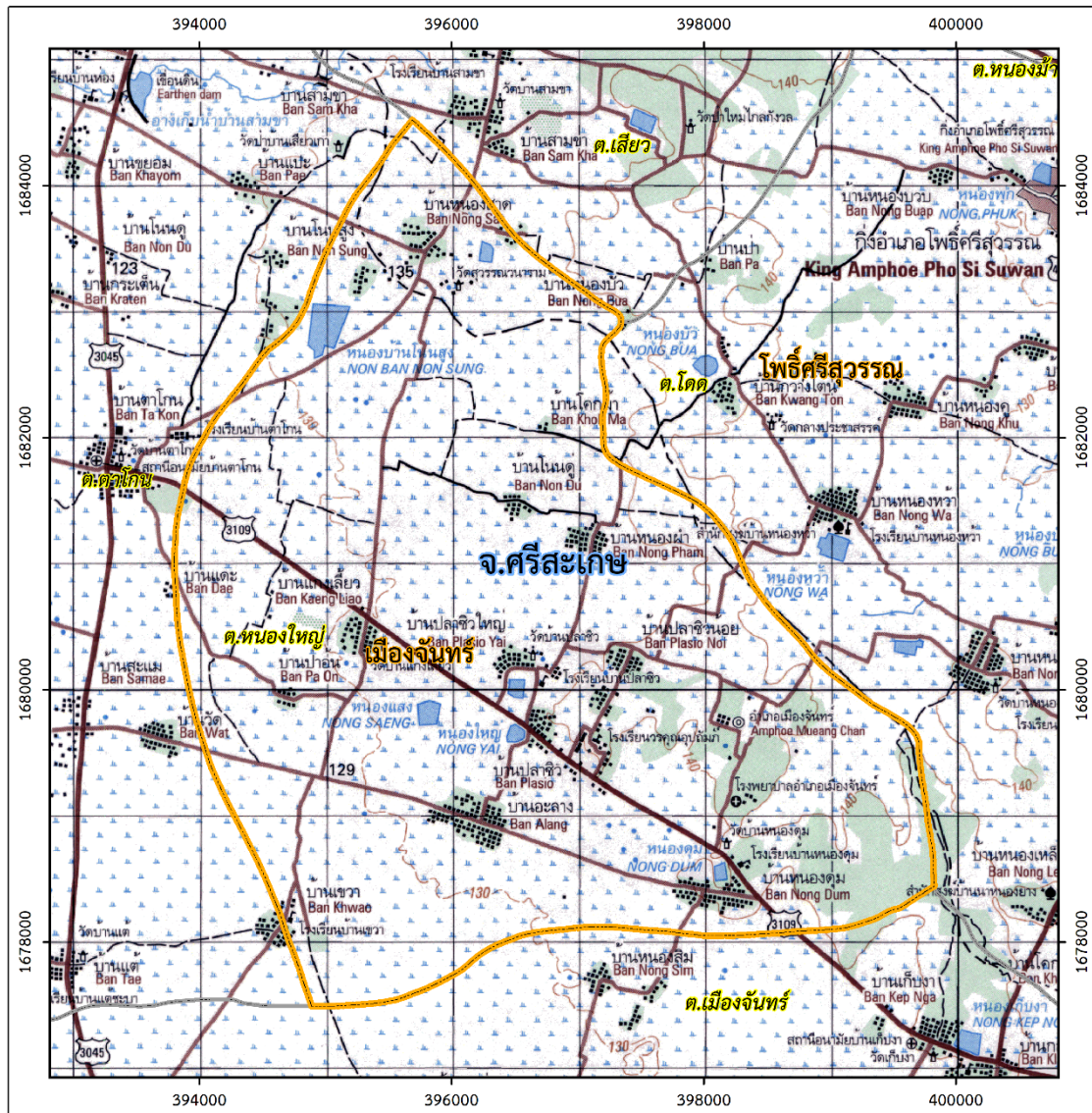
ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลเสี้ยว อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลเมืองจันทร์ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลโคต อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลหนองใหญ่แบ่งการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านปลาชิว	หมู่ที่ 7 บ้านป่าอ้น
หมู่ที่ 2 บ้านหนองผำ	หมู่ที่ 8 บ้านเขวา
หมู่ที่ 3 บ้านอะลาด	หมู่ที่ 9 บ้านปลาชิวน้อย
หมู่ที่ 4 บ้านหนองดุม	หมู่ที่ 10 บ้านหนองใหญ่
หมู่ที่ 5 บ้านหนองสาต	หมู่ที่ 11 บ้านโนนคู่
หมู่ที่ 6 บ้านแกงเลี้ยว	หมู่ที่ 12 บ้านโนนใหญ่

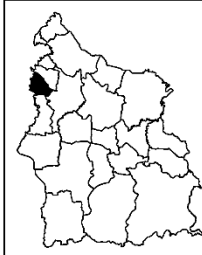
(เทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ, 2562)

แผนที่ขอบเขตปกครอง ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

สัญลักษณ์แผนที่

- ขอบเขตตำบล
- ขอบเขตตำบลข้างเคียง
- ขอบเขตอำเภอ
- ขอบเขตจังหวัด

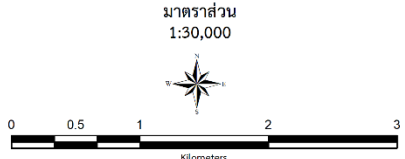

ดรชนิอำเภอ
จังหวัดศรีสะเกษ

ตำบลหนองใหญ่
อำเภอเมืองจันทร์

มาตราส่วน
1:30,000

0 0.5 1 2 3
Kilometers

กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต4
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ขอบเขตปกครองปี 2555

รูปที่ 2-1 ขอบเขตการปกครองตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

2.3 ประวัติและเอกลักษณ์ความเป็นมาของหมู่บ้าน/การตั้งถิ่นฐาน

ตำบลหนองใหญ่ แยกออกจากตำบลตาโกน อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ มาตั้งตำบลใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ มีนายคำ สมศรี เป็นกำนันคนแรก ต่อมา พ.ศ. 2535 มีการตั้งกิ่งอำเภอเมืองจันทร์ โดยใช้โรงเรียนวรคุณอุปถัมภ์เป็นที่ทำการกิ่งอำเภอชั่วคราว ใช้สภาตำบลหนองใหญ่เป็นสถานีตำรวจกิ่งอำเภอเมืองจันทร์ ชั่วคราว (ปี ๒๕๔๐ เป็นอำเภอเมืองจันทร์) และยังมีสถานที่สำคัญได้แก่ โรงเรียนวรคุณอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ตั้งเมื่อ วันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๐ โรงเรียนอนุบาลเมืองจันทร์(บ้านปลาชิว) ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำอำเภอเมืองจันทร์ระดับประถมศึกษา และวัดบ้านปลาชิว ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งเป็นศูนย์กลางศาสนา

คำขวัญ “ไฟไหม้แห่เชื้อเก่า สองเผ่าพลเมือง ลือเลื่องหลวงปู่สอน ดอนข้าวหอมมะลิ แหล่งผลิตผ้าลายลูกแก้ว เปรตแพรวแดนธรรม เลิศล้ำสามัคคี”

วิสัยทัศน์ “วิถีเกษตรอินทรีย์ สุขภาพดีถ้วนหน้า ส่งเสริมการศึกษา พัฒนาแบบมีส่วนร่วม”

ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชาวตำบลหนองใหญ่ ได้สร้างความประทับใจแก่ผู้มาพบเห็น และผู้มาเยือน ซึ่งประเพณีต่างๆ ล้วนเป็นเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวอีสานตอนล่าง และประชาชนในตำบลหนองใหญ่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา งานบุญงานประเพณีต่างๆ ในแต่ละเดือนที่สำคัญต่างๆ ดังนี้

- ประเพณีเทศกาลและงานบุญต่างในตำบลหนองใหญ่
- ประเพณีออกพรรษา ตักบาตรเทโวฯ เดือนตุลาคม (เดือนที่ 1)
- ประเพณีลอยกระทง ทอดผ้าป่า กฐิน เดือนพฤศจิกายน (เดือนยี่)
- ทอดผ้าป่า ทำบุญปีใหม่ เดือนธันวาคม (เดือนอ้าย)
- ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน เดือนมกราคม (เดือน 4)
- บรรพชาภาคฤดูร้อน เดือนมีนาคม (เดือน 6)
- สงกรานต์ รดน้ำดำหัว สรงน้ำพระ สืบชะตา บูชาผู้สูงอายุ เดือนเมษายน (เดือน 7)
- ขอน้ำเอาทราย วิสาขบูชา บุญบั้งไฟ เดือนพฤษภาคม (เดือน 8)
- บุญบั้งไฟอำเภอเมืองจันทร์ เดือนมิถุนายน(เดือน 9)
- เข้าพรรษา เดือนกรกฎาคม (เดือน 10)

การท่องเที่ยวตำบลหนองใหญ่ จะมีหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และเทศบาลตำบลหนองใหญ่มีแนวทางการพัฒนา ส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ให้ใช้ ระบบการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ วิถีพอเพียง ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี ให้เป็นตำบลท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ผลิตภัณฑ์โอท็อป

สินค้าโอท็อปตำบลหนองใหญ่ จะเป็นข้าวอินทรีย์ การทอดผ้าพื้นเมืองลายลูกแก้ว ขนมกระหรีปับทองม้วน ลูกประคบสมุนไพร และการจักสานไม้ไผ่ (ไทยตำบลดอกคอม, 2558: 1)

2.4 สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ใช้ทำนา ปลูกพืชไร่ และไม้ผล ส่วนสภาพพื้นที่ที่มีลักษณะราบเรียบใช้ทำนา แหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ หนองบ้านโนนสูง หนองแสง และหนองใหญ่

2.5 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของตำบลหนองใหญ่ จัดอยู่ในลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน (Tropical monsoon climate) ซึ่งแบ่งได้ 3 ฤดู คือ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านทะเลและมหาสมุทร ทำให้มีอากาศชุ่มชื้นและฝนตกชุก ส่วนฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดเอาความหนาวเย็นและความแห้งแล้งมา สำหรับฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายนซึ่งมีอากาศร้อนและอบอ้าว

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 31 ปี (ช่วงปี พ.ศ. 2532 -2561) ของสถานีตรวจวัดอากาศเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ (ตารางที่ 2-1) พบว่าตำบลหนองใหญ่ ได้รับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทย ในช่วงฤดูหนาว (ตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์) ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเล และมหาสมุทรเข้าปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน (ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม) ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป

อุณหภูมิ เฉลี่ยตลอดปี 27.3 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุด 29.8 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และพบอุณหภูมิต่ำสุด 23.9 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำฝนรวมตลอดปี 1,44.5 มิลลิเมตร โดยในเดือนกันยายน มีปริมาณน้ำฝนมากที่สุด 278.8 มิลลิเมตร และเดือนธันวาคมมีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุด คือ 2.8 มิลลิเมตร

ความชื้นสัมพัทธ์ มีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปี 74.6 เปอร์เซ็นต์ สูงสุดในเดือนกันยายน เท่ากับ 84.0 เปอร์เซ็นต์ และต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์ เท่ากับ 66 เปอร์เซ็นต์

การวิเคราะห์ช่วงฤดูเพาะปลูก ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย และค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำของพืชรายเดือนเฉลี่ย (Evapotranspiration : ETo) ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรม Cropwat for Windows Version 8 โดยพิจารณาจากระยะเวลาช่วงที่เส้นน้ำฝนอยู่เหนือเส้น 0.5 ETo เป็นหลัก เพื่อหาช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช ของตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช โดยฝนเริ่มตกจนกระทั่งฝนใกล้หมดมีความชื้นพอเหมาะต่อการปลูกพืช ช่วงระยะเวลานี้เริ่มตั้งแต่ประมาณกลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน
- 2) ช่วงระยะเวลามีน้ำฝนมากเกินไป เป็นช่วงฝนตกชุกมีความชื้นสูง ความชื้นในดินสูงและอาจมากเกินไปความต้องการของพืช พืชที่ปลูกในที่ราบต่ำและดินมีการระบายน้ำเร็ว อาจประสบ

ปัญหาน้ำท่วมเสียหายได้ เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพายุโซนร้อนหรือพายุดีเปรสชั่น ช่วงระยะเวลาที่เริ่มตั้งแต่ประมาณต้นเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม

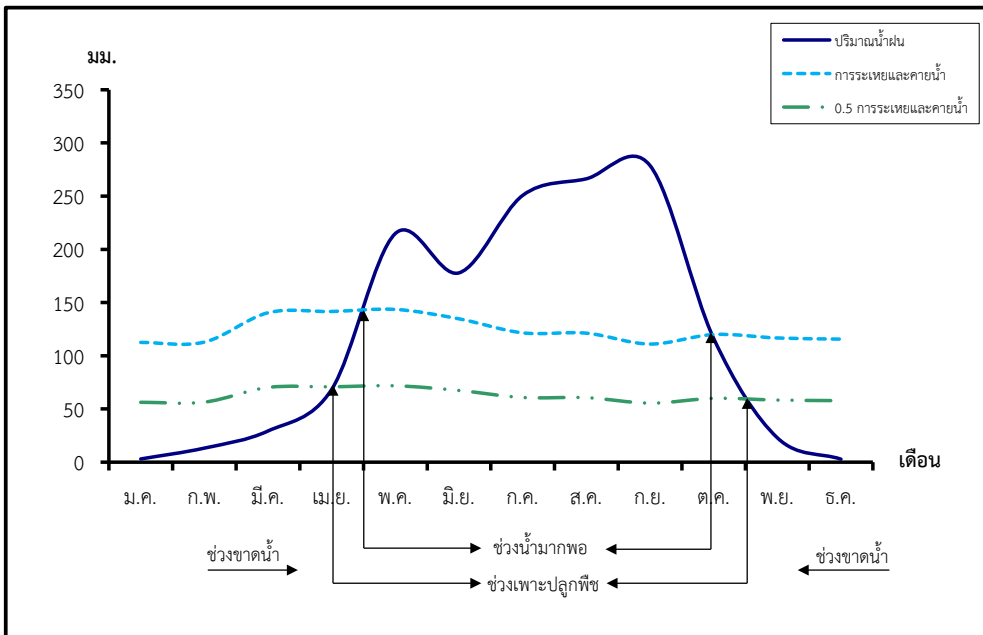
3) ช่วงระยะเวลาที่ไม่สามารถปลูกพืชได้โดยอาศัยน้ำฝนหรือช่วงขาดน้ำ ดินมีความชื้นน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการน้ำของพืช เป็นช่วงฤดูแล้ง อยู่ประมาณต้นเดือนพฤศจิกายนถึงกลางเดือนเมษายนของปีถัดไป ซึ่งถ้าต้องการปลูกพืชช่วงนี้ต้องจัดหาแหล่งน้ำสำรอง เช่น แหล่งน้ำขนาดเล็กประเภทต่างๆ

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรศรีสะเกษ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ (ปี พ.ศ. 2532-2561)

เดือน	อุณหภูมิ (°C)	ความชื้น สัมพัทธ์ (%)	ปริมาณ น้ำฝน(มม.)	ปริมาณแสง (ชั่วโมง/วัน)	ความเร็วลม (กม./วัน)	ปริมาณ ฝนใช้การ* (มม.)	การระเหย และการคาย น้ำอ้างอิง* (มม.)
ม.ค.	23.9	68.0	3.0	8.3	89.1	3.0	112.5
ก.พ.	25.9	66.0	13.2	8.1	74.2	12.9	112.8
มี.ค.	28.4	67.0	29.3	7.9	64.3	27.9	140.4
เม.ย.	29.8	69.0	68.4	7.3	54.4	60.9	141.6
พ.ค.	29.3	76.0	214.9	7.2	49.5	141.0	143.5
มิ.ย.	29.0	78.0	177.9	6.8	69.3	127.3	134.7
ก.ค.	28.2	81.0	250.7	5.2	69.3	150.1	121.5
ส.ค.	28.0	83.0	266.3	5.4	64.3	151.6	121.2
ก.ย.	27.7	84.0	278.8	5.4	34.6	152.9	111.0
ต.ค.	27.2	80.0	116.3	7.0	64.3	94.7	120.0
พ.ย.	26.3	73.0	22.9	7.6	113.8	22.1	116.7
ธ.ค.	24.3	70.0	2.8	8.0	128.7	2.8	115.6
รวม	-	-	1,444.5	84.1	875.9	947.2	1,491.7
เฉลี่ย	27.3	74.6	-	-	-	-	-

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2561)

หมายเหตุ : * จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ภาพที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ปี 2532-2561

2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 (2562) ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

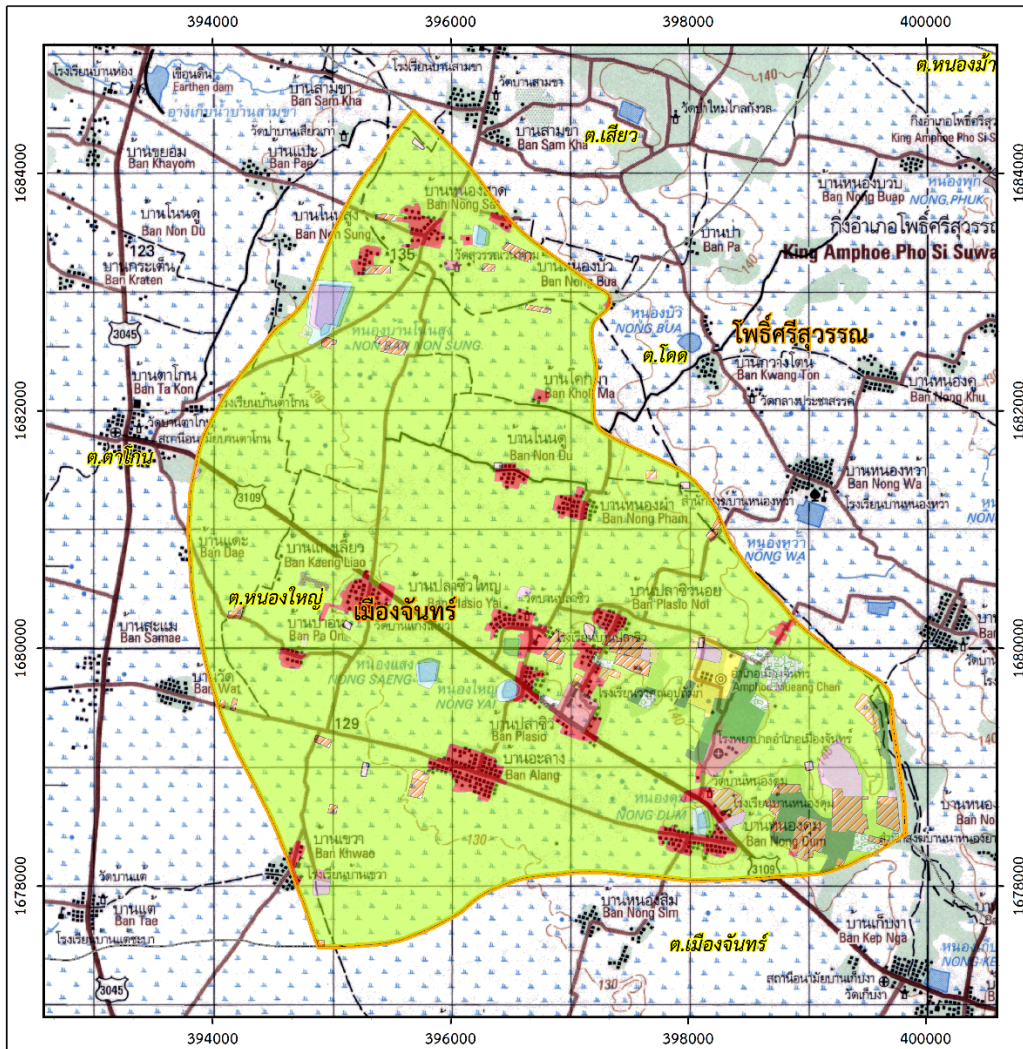
- (1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 968 ไร่ หรือร้อยละ 5.97 ของพื้นที่ตำบล
- (2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 14,622 ไร่ หรือร้อยละ 90 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ
 - (2.1) นาข้าว มีเนื้อที่ 14,040 ไร่ หรือร้อยละ 86.5 ของพื้นที่ตำบล
 - (2.2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 124 ไร่ หรือร้อยละ 0.76 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง
 - (2.3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 420 ไร่ หรือร้อยละ 2.65 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส
 - (2.5) เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม มีเนื้อที่ 15 ไร่ หรือร้อยละ 0.09 ของพื้นที่ตำบล
 - (2.6) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ตำบล
- (3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 499 ไร่ หรือร้อยละ 3.07 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ป่าผลัดใบ รอสภาพพื้นที่ฟู ป่าผลัดใบสมบูรณ์ และป่าปลูกสมบูรณ์
- (4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 130 ไร่ หรือร้อยละ 0.80 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา และคลองชลประทาน
- (5) พื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่นๆ มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ
- (6) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 968 ไร่ หรือ ร้อยละ 5.97 ซึ่งประกอบด้วยหมู่บ้าน สถาน ที่ราชการ เป็นต้น

ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2-2 และรูปที่ 2-5

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A	พื้นที่เกษตร	14,622	90.08
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	15	0.09
A101	นาข้าว	14,040	86.50
A204	มันสำปะหลัง	124	0.76
A302	ยางพารา	343	2.11
A304	ยูคาลิปตัส	87	0.54
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	13	0.08
F	พื้นที่ป่าไม้	499	3.07
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	180	1.11
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	185	1.14
F501	ป่าปลูกสมบูรณ์	134	0.82
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	13	0.08
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	13	0.08
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	968	5.97
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	105	0.65
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	740	4.56
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	123	0.76
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	130	0.80
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	105	0.64
W202	บ่อน้ำในไร่นา	25	0.15
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		16,231	100.00

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 (2562)

แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

สัญลักษณ์แผนที่

- ขอบเขตตำบล
- ขอบเขตตำบลข้างเคียง
- ขอบเขตอำเภอ
- ขอบเขตจังหวัด

หน่วยแผนที่	คำอธิบาย	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ	
A	พื้นที่เกษตร	14,622	90.08	
	A/01	เกษตรผสมผสาน/ใช้การสวนผสม	15	0.09
	A/01	นาข้าว	14,040	86.50
	A/04	มันสำปะหลัง	124	0.76
	A/09	ยางพารา	343	2.11
	A/00	พืชไร่พืชสวน	87	0.54
F	พื้นที่ป่าไม้	499	3.07	
	F/20	ป่าผลัดใบรกรากที่ฟื้นฟู	180	1.11
F	F/21	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	185	1.14
	F/31	ป่าเบญจพรรณ	134	0.82
M	พื้นที่นิคมอุตสาหกรรม	13	0.08	
	M/02	ชุมชนผู้ลี้ภัย/ผู้พลัดถิ่น	13	0.08
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	968	5.97	
	U/101	สิ่งปลูกสร้างราชการ	105	0.65
	U/101	หมู่บ้านเกษตรกรรม	740	4.56
	U/001	สถาบันราชการและสถานศึกษาต่าง ๆ	123	0.76
	U/001	พื้นที่แหล่งน้ำ	130	0.80
W	พื้นที่น้ำ	105	0.64	
	W/202	ชลประทาน	25	0.15
รวมทั้งหมด		16,231	100.00	

มาตราส่วน
1:30,000

Kilometers

กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต4
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.7.1) สภาพสังคมโดยทั่วไป

(1) ประชากร

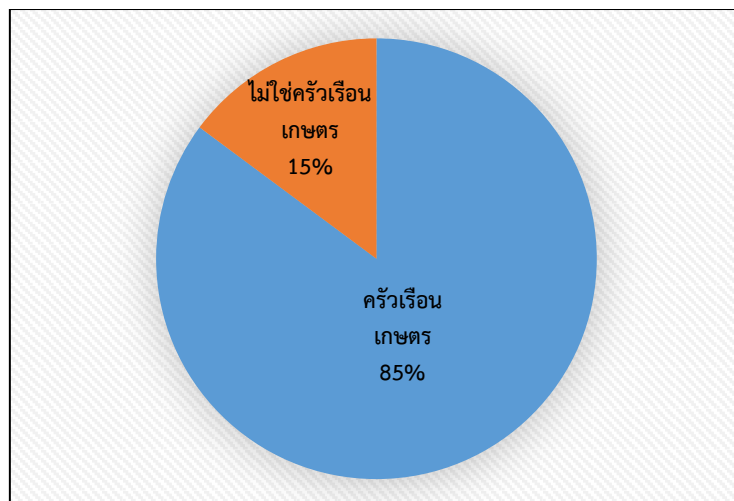
จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยปี 2561 พบว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองใหญ่ มีประชากรรวม 4,011 คน จำนวน 1,019 หลังคาเรือน จำนวนครัวเรือนเกษตรกร 725 หลังคาเรือน จำนวนครัวเรือนที่ไม่ได้ทำอาชีพการเกษตร 128 หลังคาเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 84 และ 16 ตามลำดับ โดยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ย 8.56 ไร่ต่อครัวเรือน (ตารางที่ 2-3 และรูปที่ 2-4)

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2561

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประชากรรวม (คน) ^{1/}	4,021	-
ชาย	2,003	49.91
หญิง	2,018	50.19
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด (หลังคาเรือน) ^{1/}	1,093	100
จำนวนครัวเรือนเกษตรกร (หลังคาเรือน) ^{2/}	735	85.17
จำนวนครัวเรือนที่ไม่ได้ทำอาชีพการเกษตร (หลังคาเรือน)	128	14.83

ที่มา : ^{1/} กรมการปกครอง (2562)

^{2/} ดัดแปลงข้อมูลจาก กรมการพัฒนาชุมชน (2562)

รูปที่ 2-4 สัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร

(2) แหล่งน้ำใช้ในครัวเรือน มีบ่อน้ำตื้นทั้งส่วนตัวและสาธารณะ 112 บ่อ ใช้การได้ 103 บ่อ บ่อบาดาล 149 บ่อ ใช้ได้ 117 บ่อ มีน้ำประปาใช้ทุกหมู่บ้านโดยมีน้ำพอเพียงใช้ตลอดทั้งปี สำหรับน้ำธรรมชาติและหนองน้ำสาธารณะ ได้แก่ หนองสระวัดปลาชิว หนองผำ หนองแสง หนองดุม หนองสาต หนองแกงเลี้ยว หนองปลาชิวน้อย หนองใหญ่ หนองโนนดู่ และคลองรอบป่าโนนใหญ่

(3) โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะ มีวัด/ที่พักสงฆ์/สำนักสงฆ์ 7 แห่ง ตั้งอยู่ที่ หมู่ 1,3,4,5,6,8,12 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/อนุบาล 7 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 1 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 1 แห่งโรงเรียนวรคุณอุปถัมภ์ เปิดการสอนตั้งแต่ ม.1-ม.6 ที่อ่านหนังสือ/ห้องสมุด 9 แห่ง ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน 12 แห่ง ลาน/สนามกีฬา 13 แห่ง สนามเด็กเล่น 5 แห่ง สถานที่เก็บผลผลิตร่วม 2 แห่ง กิจกรรมธนาคารข้าว 12 แห่ง ลานตากผลผลิตทางการเกษตร 2 แห่ง และศูนย์ฝึกอาชีพ 1 แห่ง

(4) การศึกษา มีที่ไม่เคยศึกษาคิดเป็นร้อยละ 2.28 อยู่ในระดับชั้นอนุบาล/ศูนย์เด็กเล็ก ร้อยละ 4.82 การศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมฯ(ป. 4 ป.7 ป.6) ร้อยละ 2.68 อยู่ระดับม.ต้น (มศ.1-3 หรือ ม.1-3 ร้อยละ 11.69 ชั้นม.ปลาย/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 11.24 อนุปริญญา/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 1.07 ปริญญาตรี/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 6.47 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 0.71

(5) การมีส่วนร่วมของชุมชน ครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ กองทุน คิดเป็นร้อยละ 94.07 ครัวเรือนเป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 19.17 และครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตร คิดเป็นร้อยละ 26.61

ของครัวเรือนเทศบาลตำบลหนองใหญ่ มีผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ภูมิปัญญาชาวบ้าน/ปราชญ์ชาวบ้าน - 308 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-4

(6) หมอдинอาสา กรมพัฒนาที่ดิน

หมอдинอาสาในตำบลหนองใหญ่มีจำนวน 13 ราย คือ

1. นายศิริชัย มโนรัตน์	หมอдинตำบลหนองใหญ่
2. นางสาวศกดิ์ นามวงศ์	หมอдинหมู่บ้านปลาชิว
3. นายลำดวน คงช่วย	หมอдинหมู่บ้านหนองผำ
4. นายทองไสย์ พรจันทร์	หมอдинหมู่บ้านอะกลาง
5. นายสงวน ลำนาค	หมอдинหมู่บ้านหนองดุม
6. นายสุต บัญญงค์	หมอдинหมู่บ้านหนองสาต
7. นายคำเรียง สุทธิศิริ	หมอдинหมู่บ้านแกงเลี้ยว
8. นายคำพันธ์ มงคล	หมอдинหมู่บ้านป่าอ้น
9. นายสุพิศ สุทธิศิริ	หมอдинหมู่บ้านเขวา
10. นายคมขำ พรหมลา	หมอдинหมู่บ้านปลาชิวใหญ่
11. นายบุญเลิศ มะโนรัตน์	หมอдинหมู่บ้านหนองใหญ่
12. นายสมปอง บุตรเพชร	หมอдинหมู่บ้านโนนดู่
13. นายหอม สมศรี	หมอдинหมู่บ้านโนนใหญ่

ตารางที่ 2-4 สภาพสังคมในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2560

สภาพสังคมเทศบาลตำบลหนองใหญ่	
โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะในหมู่บ้าน (แห่ง) ¹	
วัด/ที่พักสงฆ์/สำนักสงฆ์	7
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/อนุบาล	7
โรงเรียนประถมศึกษา	4
โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	1
โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	1
ที่อ่านหนังสือ/ห้องสมุด	9
ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน	12
ลาน/สนามกีฬา	13
สนามเด็กเล่น	5
สถานที่เก็บผลผลิตทางการเกษตรส่วนรวม	2
กิจกรรมธนาคารข้าว	12
ลานตากผลิตผลทางการเกษตร	2
ศูนย์ฝึกอาชีพ	1
การศึกษา (ร้อยละ)	
จำนวนประชากรจำแนกตามระดับการศึกษา	
ไม่เคยศึกษา	2.28
อนุบาล/ศูนย์เด็กเล็ก	4.82
ต่ำกว่าชั้นประถม (ป.4 ป.7 ป. 6)	2.68
ม.ต้น (มศ1-3 หรือ ม.1-3)	11.96
ม.ปลาย/เทียบเท่า	11.24
อนุปริญญา/เทียบเท่า	1.07
ปริญญาตรี/เทียบเท่า	6.47
สูงกว่าปริญญาตรี	0.71

ตารางที่ 2-4 (ต่อ)

สภาพสังคม	เทศบาลตำบลหนองใหญ่
การมีส่วนร่วมของชุมชน (ร้อยละ)	
ครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่ม สหกรณ์ กองทุน	94.07
ครัวเรือนเป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร	19.17
ครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตร	26.61
ผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ภูมิปัญญาชาวบ้าน/ปราชญ์ชาวบ้าน (คน)	308

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2560)

(7) การถือครองที่ดิน

(7.1) การถือครองที่ดินในภาพรวม

ในปี 2560 ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ มีพื้นที่ 13,036 ไร่ ไร่ พื้นที่ทำนา 11,045 ไร่ เฉลี่ยที่ดินการเกษตร 15.03 ไร่/ครัวเรือน

ตารางที่ 2-5 การถือครองที่ดินตำบลหนองใหญ่

ปี	ประชากร (คน)	การถือครองที่ดิน	
		เฉลี่ยที่ดินทั้งตำบล ไร่/คน	เฉลี่ยที่ดินการเกษตร เฉพาะครัวเรือนเกษตรกร (ไร่/ครัวเรือน)
2560	4,021	3.24	17.74

ที่มา : ดัดแปลงข้อมูลจาก กรมการพัฒนาชุมชน (2560)

(7.2) ปัญหาการถือครอง

ปัญหาการถือครองมี 3 ประการ คือ

(7.2.1) การไร้กรรมสิทธิ์ จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ปี 2560 พบว่าเกษตรกรไม่มีเอกสารสิทธิ 107 ครัวเรือน

(7.2.2) การไร้ที่ดินทำกิน จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ปี 2560 พบว่า เกษตรกรไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง ต้องเช่าทั้งหมด 16 ครัวเรือน

(7.2.3) การเช่าที่ดิน จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ปี 2560 พบว่าเกษตรกรมีการเช่าที่ดินรวมทั้งหมด 45 ครัวเรือน โดยแบ่งเป็นเช่าที่ดินทำกินทั้งหมดมี 16 ครัวเรือน และเกษตรกรที่มีที่ดินทำกินของตนเองและต้องเช่าเพิ่มบางส่วน 29 ครัวเรือน

(8) สภาพเศรษฐกิจในภาพรวม

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของพื้นที่เทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย (1) การประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม (2) แรงงาน และ (3) รายได้-รายจ่าย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(8.1) การประกอบอาชีพ

(8.1.1) ด้านเกษตรกรรม

เกษตรกรทำการเกษตรโดยปลูกข้าวเป็นหลัก นอกจากนั้นยังปลูกพืชอื่นๆ เช่น มันสำปะหลัง ยางพารา พริก หอมแดง กระเทียม ข้าวโพด และพืชผักอื่นๆ ลักษณะเกษตรผสมผสาน ร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ คือ โคเนื้อ ควาย หมู เป็นและไก่ ที่ส่วนใหญ่จะเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและขายเสริมรายได้ โดยเกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเกษตรแบบผสมผสานหรือตามแนวพระราชดำริ จำนวน 77 ครัวเรือน และมีจำนวน 91 ครัวเรือนที่ทำการเกษตรปลอดสารพิษหรือเกษตรอินทรีย์(กรมการพัฒนาชุมชน, 2562) โดยเทศบาลตำบลหนองใหญ่(2561) รายงานว่าพื้นที่ตำบลหนองใหญ่ มีการทำนาข้าวคุณภาพ 270 ครัวเรือน พื้นที่ 2,500 ไร่ โดยได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน 170 ครัวเรือน พื้นที่ 1,405 ไร่ และได้รับการรับรองข้าวอินทรีย์ (Organic) 101 ครัวเรือน จำนวน 750 ไร่ โดยได้มีการรณรงค์ลดการใช้สารเคมีในนาข้าวและได้ประกาศพื้นที่ปลอดยาฆ่าหญ้า 12,500 ไร่ จำนวน 870 ครัวเรือน มีจำนวนครัวเรือนที่ปลูกยางพาราจำนวน 7 ครัวเรือน พื้นที่ 200 ไร่ (กำลังกรีดยาง 7 ครัวเรือน 70 ไร่) การปลูกผักในกระถางล้อยนต์ 925 ครัวเรือน ปลูกผักสวนครัว 720 ครัวเรือน และมีการปลูกพืชไร่อื่นๆ เช่นมันสำปะหลัง ข้าวโพด อีก 25 ครัวเรือน มาทางด้านปศุสัตว์ มีการเลี้ยงสุกร จำนวน 17 ครัวเรือน จำนวน 270 ตัว เลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 650 ครัวเรือน จำนวน 5,560 ตัว เลี้ยงกระบือ 250 ครัวเรือน จำนวน 650 ตัว และเลี้ยงไก่ จำนวน 350 ครัวเรือน จำนวน 2,500 ตัว ทางด้านประมง มีบ่อเลี้ยงปลา “บ่อซีเมนต์” จำนวน 660 บ่อ (รูปที่ 2-7)

(8.1.2) ด้านอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปผลผลิตทางเกษตร โดยมีโรงสีข้าวกระจายอยู่ทุกชุมชน และนอกจากนั้นยังมีอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น จักสานไม้ไผ่ ทำขนม ทอผ้าพื้นเมืองลายลูกแก้ว เป็นต้น เกษตรกรในพื้นที่ยังมีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำการบรรจุข้าวขายเองเป็นต้น

(8.2) ด้านแรงงาน

จากข้อมูลพื้นฐาน (จปฐ.) พบว่า ประชากรช่วงอายุ 15-59 ปีซึ่งเป็นวัยทำงาน ในพื้นที่ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ มี 986 คน คิดเป็นร้อยละ 57 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ปัญหาที่พบคือ ประชากรต้องไปทำงานนอกพื้นที่ในเมืองที่มีโรงงานอุตสาหกรรม บริษัท ห้างร้านใหญ่ๆ เพราะในพื้นที่ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการจ้างแรงงาน

(8.3) รายได้-รายจ่าย

รายได้มาจากการทำเกษตรกรรม (ทำนา เลี้ยงวัว เลี้ยงควาย) รับจ้าง รับราชการ และอาชีพเสริมอื่นๆ จากข้อมูลพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2561 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 173,184.67 บาทต่อปี และรายได้นับบุคคลเฉลี่ย 60,819.43 บาทต่อปี ในส่วนของด้านรายจ่าย มีรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย 137,285.30 บาทต่อปี และรายจ่ายบุคคลเฉลี่ย 48,212.70 บาทต่อปี (ตารางที่ 2-6 และ ตารางที่ 2-7) เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า รายจ่ายของครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้ไปในการอุปโภค บริโภคที่จำเป็น รองลงมาเป็นการชำระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 49.31 และ 21.96 ตามลำดับ รูปที่ 2-8

ตารางที่ 2-6 รายได้เฉลี่ยครัวเรือน เทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2560

ที่	พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนคน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
				อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง		
1	หมู่ที่ 1 บ้าน ปลาฉิว	36	86	149,811.94	65,488.89	45,869.22	27,155.56	288,325.61	120,694.44
2	หมู่ที่ 2 บ้าน หนองผำ	41	130	72,634.15	15,353.66	23,961.95	26,117.07	138,066.83	43,544.15
3	หมู่ที่ 3 บ้าน ะกลาง	101	308	67,222.77	32,938.61	39,200.00	32,579.21	171,940.59	56,383.12
4	หมู่ที่ 4 บ้าน หนองตุม	82	271	76,460.98	30,103.66	30,793.90	23,558.54	160,917.07	48,690.77
5	หมู่ที่ 5 บ้าน หนองสาต	75	177	72,333.33	29,888.00	37,838.67	46,600.00	186,660.00	79,093.22
6	หมู่ที่ 6 บ้าน แก่งเสี้ยว	120	286	37,498.68	46,807.50	28,065.00	14,632.92	127,004.10	53,288.43
7	หมู่ที่ 7 บ้าน ป่าอัน	21	67	119,023.81	22,114.29	52,076.19	45,345.71	238,560.00	74,772.54
8	หมู่ที่ 8 บ้าน เขวา	94	246	36,639.36	43,336.17	50,170.21	22,620.21	152,765.96	58,373.98
9	หมู่ที่ 9 บ้าน ปลาฉิวน้อย	73	228	57,863.01	35,282.19	43,857.53	37,835.62	174,838.36	55,978.95
10	หมู่ที่ 10 บ้าน หนองใหญ่	57	167	119,200.35	39,043.51	33,389.47	31,103.86	222,737.19	76,024.07
11	หมู่ที่ 11 บ้าน โนนคู่	53	186	70,664.15	36,484.91	54,333.96	47,249.06	208,732.08	59,477.42
12	หมู่ที่ 12 บ้าน โนนใหญ่	34	89	51,291.18	40,852.94	22,147.06	19,911.74	134,202.91	51,268.53
เฉลี่ยรวมทุกพื้นที่		787	2,241	68,369.11	37,233.39	37,955.31	29,626.85	173,184.67	60,819.43

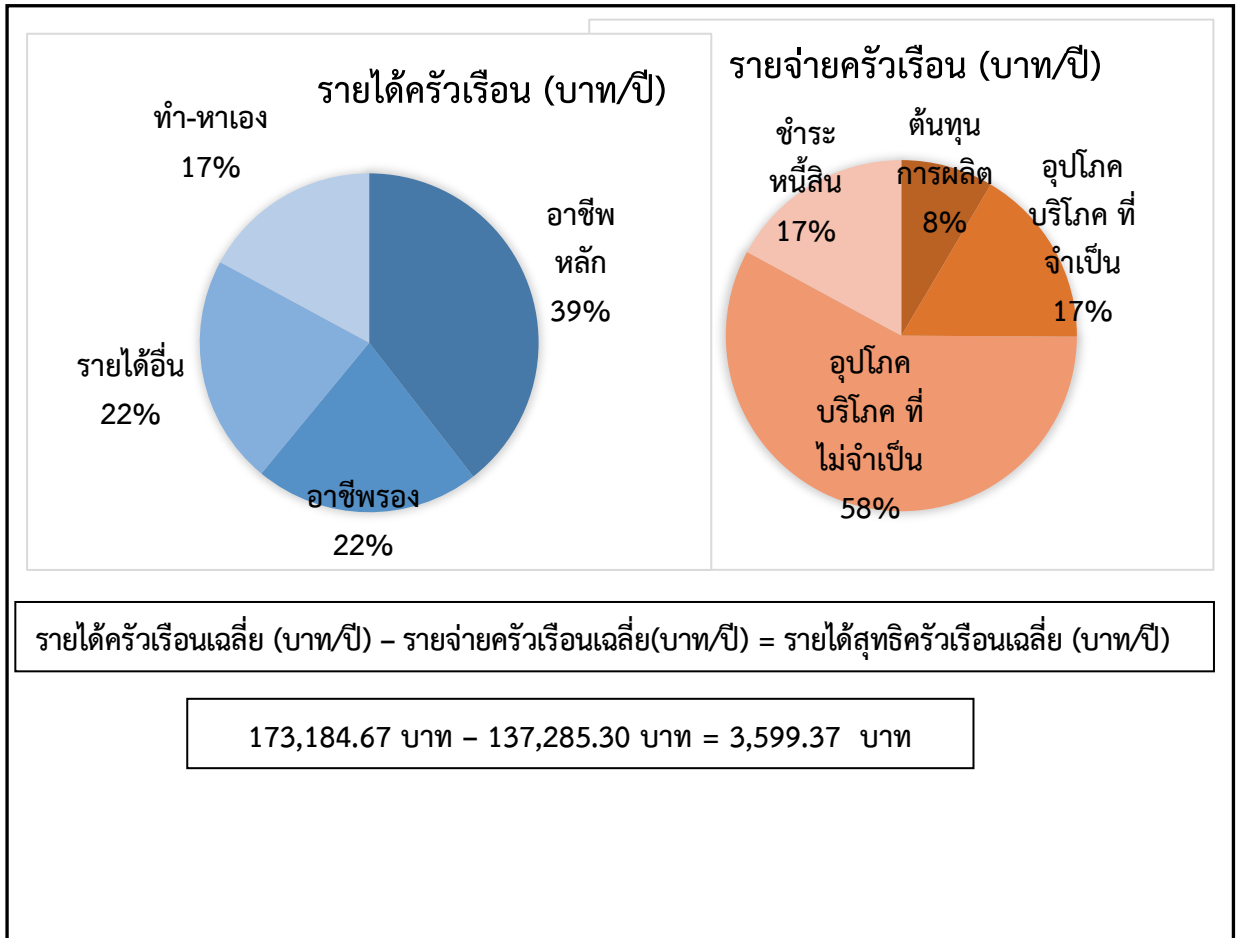
ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2561)

ตารางที่ 2-7 รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน เทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2560

ที่	พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนคน	แหล่งรายจ่ายของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
				ต้นทุนการผลิต	อุปโภคบริโภคที่จำเป็น	อุปโภคบริโภคที่ไม่จำเป็น	ชำระหนี้สิน		
1	บ้าน ปลาติว	36	86	17,643.33	176,714.44	11,320.11	84,168.47	289,846.36	121,331.03
2	บ้าน หนองผำ	41	130	29,644.15	25,624.39	6,202.44	7,141.95	68,612.93	21,639.46
3	บ้าน ยะสา	101	308	30,683.86	35,400.00	15,576.24	32,617.82	114,277.92	37,474.25
4	บ้าน หนองคูน	82	271	23,914.63	17,621.46	9,965.85	65,384.15	116,886.10	35,367.75
5	บ้าน หนองสาด	75	177	33,068.67	29,034.67	13,393.33	30,610.67	106,107.33	44,960.73
6	บ้าน แกงเลี้ยว	120	286	21,609.17	36,508.17	14,950.00	38,567.50	111,634.83	46,839.79
7	บ้าน ป่าอ้น	21	67	27,114.29	92,056.19	14,428.57	121,102.38	254,701.43	79,831.79
8	บ้าน เขวา	94	246	19,519.15	57,040.96	30,185.11	28,458.51	135,203.72	51,663.21
9	บ้าน ปลาติวน้อย	73	228	16,642.33	79,219.18	16,931.51	118,189.73	230,982.74	73,955.00
10	บ้าน หนองใหญ่	57	167	28,983.16	47,727.96	15,750.88	33,630.32	126,092.32	43,037.50
11	บ้าน โนนคู่	53	186	23,412.64	42,079.25	22,598.11	42,165.47	130,255.47	37,115.81
12	บ้าน โนนใหญ่	34	89	21,617.65	14,117.65	10,235.29	51,222.06	97,192.65	37,129.78
เฉลี่ยรวมทุกพื้นที่		787	2,241	24,435.69	47,649.28	16,099.90	49,100.42	137,285.30	48,212.20

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2561)

รูปที่ 2-5 รายได้ รายจ่าย ของครัวเรือนเฉลี่ย ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

(8.4) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ พืชที่มีอนาคต และพืชเสริมรายได้

ตำบลหนองใหญ่ มีการทำการเกษตรกรรม และสภาพพื้นที่มีศักยภาพเหมาะสมในการปลูกพืชต่างๆ ดังนี้

(8.4.1) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญและเป็นพืชอัตลักษณ์ของตำบลหนองใหญ่ คือ ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีผลผลิต 350-550 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 450 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อพิจารณาด้านทุนและผลตอบแทนพบว่า ข้าว พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ผลตอบแทน 1,957.20 บาทต่อไร่ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนเท่ากับ 1.29 ข้าว อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนเท่ากับ 0.45 (ตารางที่ 2-8)

(8.4.2) พืชทางเลือกเพิ่มเติมในอนาคต คือ ระบบการผลิตที่ปลอดภัย (GAP) ระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ทั้งการผลิตข้าวและพืชอื่นๆ

(8.4.3) รายได้เสริม คือ ปลูกพริก หอม กระเทียม ข้าวโพด ชี้เหล็ก พืชสมุนไพร กล้วย หม่อน กล้วยเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงโค และกระบือ โดยดำเนินการแบบเกษตรผสมผสาน ยึดตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

ตารางที่ 2-8 ต้นทุน ผลตอบแทน การผลิตพืชข้าว ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ ปี 2561

รายการ	ข้าว
	(พันธุ์ขาวดอกมะลิ105)
ต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	4,342.80
ผลผลิตต่อไร่ (กก./ไร่)	450
ราคาผลผลิต ณ ไร่นา (บาท/กก.)	14
รวมมูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)	6,300
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	1,957.20
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนทั้งหมด	0.45

ที่มา : จากการวิเคราะห์

บทที่ 3

ทรัพยากรธรรมชาติในตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ คือ 1) ทรัพยากรป่าไม้ 2) ทรัพยากรน้ำ และ 3) ทรัพยากรที่ดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

ทรัพยากรป่าไม้ในตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ จากการวิเคราะห์โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ พบว่า มีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด 499 ไร่ จำแนกเป็นป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู มีเนื้อที่ 180 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.11 ของพื้นที่ตำบล และป่าผลัดใบสมบูรณ์ มีเนื้อที่ 185 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.14 ของพื้นที่ตำบล ป่าปลูกสมบูรณ์ มีเนื้อที่ 134 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.82 ของพื้นที่ตำบล ซึ่งอยู่บ้านหนองดุม บริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของตำบล ใกล้กับที่ตั้งที่ว่าการอำเภอเมืองจันทร์เป็นส่วนใหญ่

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 แหล่งน้ำตามธรรมชาติและที่มีการพัฒนา

1) แหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่

- หนองสระวัดปลาชิว
- หนองผำ
- หนองแสง
- หนองดุม
- หนองสาด
- หนองแกงเลี้ยว
- หนองปลาชิวน้อย
- หนองใหญ่
- หนองโนนคู่
- คลองรอบป่าโนนใหญ่

2) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำใต้ดิน จากข้อมูลบ่อน้ำบาดาลรายจังหวัด พื้นที่ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ มีบ่อน้ำบาดาล จำนวน 14 บ่อ ปริมาณน้ำ ประเภทบ่อเป็นบ่อใช้เพื่ออุปโภคบริโภค สภาพน้ำเป็นน้ำจืด มีความลึกเจาะเฉลี่ย 36.33 เมตร มีปริมาณน้ำอยู่ในช่วง 24-62 (m³/hr.)

3.3 ธรณีวิทยา

ธรณีวิทยาของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย หินตะกอนยุคจูแรสซิกถึงตะกอนร่วนยุคควอเทอร์นารี (ประมาณ 200 ล้านปี ถึงปัจจุบัน) เป็นส่วนใหญ่ และหินอัคนี ได้แก่ หินภูเขาไฟ ชนิดหินบะซอลต์ และหินอัคนีแทรกซอนชนิดหินไดอะเบส ยุคเทอร์เชียรี การแบ่งชุดหินออกเป็นหน่วยย่อย อาศัยลักษณะทางศิลาวิทยา และการวางตัวของ ชั้นหินเป็นหลัก การเทียบเคียงอายุได้ยึดเอาแผนที่ธรณีวิทยา มาตราส่วน 1:250,000 ราวจังหวัดศรีสะเกษและระวางจอมกระสาน โดยลำดับชั้นหินที่พบในจังหวัดศรีสะเกษเป็นส่วนหนึ่งของ *กลุ่มหินโคราช (The Khorat Group)* ซึ่งเป็นกลุ่มหินตะกอนสีแดงที่เกิดจากการสะสมตัวบนภาคพื้นทวีป ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะพบแผ่กระจายกว้างขวางบริเวณที่ราบสูงโคราช กลุ่มหินโคราชโดยส่วนใหญ่ประกอบด้วย หินทราย หินทรายแป้ง และหินดินดาน ชั้นหินมีการเอียงเทน้อย เฉลี่ยประมาณ 10 องศา พื้นที่จังหวัดศรีสะเกษพบหมวดหิน

ย่อยของกลุ่มหินโคราชจำนวน 6 หมวดหิน ได้แก่ หมวดหินภูกระดึง หมวดหินพระวิหาร หมวดหินเสาขัว หมวดหินภูพาน หมวดหินโคกกรวด หมวดหินมหาสารคาม และหมวดหินภูทอก และตะกอนร่วน 6 หน่วย ได้แก่ ตะกอนดินลมหอบ ตะกอนเนินทราย ตะกอนผุพังอยู่กับที่ ตะกอนตะพักกรวด ตะกอนที่ราบทางน้ำพา และตะกอนทางน้ำ โดยพื้นที่ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ พบว่าอยู่ใน ลำดับชั้นหินอยู่ในหมวดหินโคกกรวด (Kkk) ซึ่งหมวดหินโคกกรวดนี้พบกระจายตัวเป็นบริเวณกว้าง คิดเป็นพื้นที่ประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่จังหวัด แสดงลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบและที่ราบลอนคลื่น ชั้นหินวางตัวปิดทับหมวดหินภูพานต่อเนื่องขึ้นมา ประกอบด้วย หินทราย หินทรายแป้ง หินโคลน ชั้นเม็ดปูน (calcrete) และชั้นเม็ดซิลิกา (silcrete) หินมีสีน้ำตาลแดง ม่วงแดง เทาอ่อน เนื่องจากลักษณะของเนื้อหินที่ผุกร่อนง่าย จึงถูกปิดทับด้วยชั้นดิน จะพบลักษณะของชั้นหินได้ตามสระน้ำหรือที่ลาดเชิงเขา สภาพแวดล้อมการสะสมตะกอนในทางน้ำโค้งตัวตวัด ตามร่องน้ำ คันดิน และที่ราบน้ำท่วมถึง เมื่อ 125-100 ล้านปีก่อน ดังแสดงในรูป 3-1

รูปที่ 3- 1 ลักษณะของหมวดหินโคกกรวด

(ก) หินทรายสีน้ำตาลม่วง บริเวณท้ายฝายราชสีไศล

(ข) เศษหินทรายแป้งสีม่วงแดงจากการขุดสระน้ำ บริเวณบ้านกระหวัน อำเภอขุนหาญ

ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี 2553

ตารางที่3-1 ข้อมูลบ่อน้ำบาดาลรายจังหวัด พื้นที่ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

ลำดับ	ที่อยู่	ประเภท	สภาพน้ำ	ความลึก เจาะ (m)	ความลึก พัฒนา (m)	ปริมาณ น้ำ (m ³ /hr.)	ระดับ น้ำ ปกติ (m)	ระยะ น้ำลด
1	หมู่ที่ 1 สอ.บ.ปลาซิว ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ ศรีสะเกษ	บ่ออุบโภาคบริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	36.59		4.09	6.1	16.77
2	หมู่ที่ 2 บ้านหนองผำ ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ ศรีสะเกษ	บ่ออุบโภาคบริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	30	30	1.36	3.9	10.2
3	หมู่ที่ 4 บ้านหนองดุม ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ ศรีสะเกษ	บ่ออุบโภาคบริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	30	30	2.27	4.2	13.2
4	หมู่ที่ 4 บ้านหนองดุม ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ ศรีสะเกษ	บ่ออุบโภาคบริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	24	24	1.14	3	10.5
5	หมู่ที่ 4 บ้านหนองดุม ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ ศรีสะเกษ	บ่ออุบโภาคบริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	24	24	1.14	3	13.5
6	หมู่ที่ 5 บ้านหนองสาต ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ ศรีสะเกษ	บ่ออุบโภาคบริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	32	32	1.8	3	37
7	หมู่ที่ 7 บ้านป่าอ้น ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ ศรีสะเกษ	บ่ออุบโภาคบริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	36	36	1.5	3	18
8	หมู่ที่ 7 บ้านป่าอ้น ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ ศรีสะเกษ	บ่ออุบโภาคบริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	44	44	1.8	5	28
9	หมู่ที่ 10 บ้านวรคุณอุปถัมภ์ ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ ศรีสะเกษ	บ่ออุบโภาคบริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	39	36	2.27	3	16.5
10	หมู่ที่ 10 โรงเรียนวรคุณอุปถัมภ์ ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ ศรีสะเกษ	บ่ออุบโภาคบริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	42	32	4	6	20
11	หมู่ที่ 12 โนนใหญ่ ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ ศรีสะเกษ	บ่ออุบโภาคบริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	62	62	3	4	31
			ค่าเฉลี่ย	36.33	31.8	2.22	2.58	5.03

ที่มา

<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/Krabi.files/show.php>

วันที่ 12 กันยายน 2562

3.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย

3.3.1 ชุดดินหนองบุญมาก ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย สภาพพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว มีเนื้อที่ 212 ไร่ หรือร้อยละ 1.31 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย

หน่วยแผนที่ดิน Nbn-sLA สภาพพื้นที่ราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว และมีการบ้นคันนาเพื่อทำการปลูกข้าว มีเนื้อที่ 212 ไร่ หรือร้อยละ 1.31 ของพื้นที่ตำบล

3.3.2 ชุดดินร้อยเอ็ด ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย พบชั้นเนื้อดินร่วนหยาบ สภาพพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว มีเนื้อที่ 10,473 ไร่ หรือร้อยละ 64.52 ของพื้นที่ตำบล

หน่วยแผนที่ดิน Re-col-sLA สภาพพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว และมีการบ้นคันนาเพื่อทำการปลูกข้าว มีเนื้อที่ 460 ไร่ หรือร้อยละ 1.36 ของพื้นที่ตำบล

3.3.3 ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบหรือลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว มีเนื้อที่ 4,974 ไร่ หรือร้อยละ 30.64 ของพื้นที่ตำบล

หน่วยแผนที่ดิน Ndg-sLA สภาพพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว และมีการบ้นคันนาเพื่อทำการปลูกข้าว มีเนื้อที่ 1,700 ไร่ หรือร้อยละ 10.47 ของพื้นที่ตำบล

หน่วยแผนที่ดิน Ndg-sLB สภาพพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว มีเนื้อที่ 3,274 ไร่ หรือร้อยละ 20.17 ของพื้นที่ตำบล

3.3.4 ชุดดินพระทองคำ ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย สภาพพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อที่ 572 ไร่ หรือร้อยละ 3.52 ของพื้นที่ตำบล

หน่วยแผนที่ดิน Ptk-sLB สภาพพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อที่ 572 ไร่ หรือร้อยละ 3.52 ของพื้นที่ตำบล

ตารางที่ 3-2 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วย แผนที่ดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1. Nbn-sLB	ดินหนองบุญมาก เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	212	1.31
2. Re-col-sLA	ดินร้อยเอ็ด เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	10,473	64.52
4. Ndg-sLA	ดินโนนแดง เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	1,700	10.47
3. Ndg-sLB	ดินโนนแดง เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	3,274	20.17
5. Ptk- sLB	ดินพระทองคำ เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	572	3.52
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		16,231	100.00

ที่มา : กลุ่มวางแผนการที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 (2562) อ้างอิงจาก กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2561)

ภาพหน้าตัดชุดดิน

ชุดดินพระทองคำ (ptk-sLA)

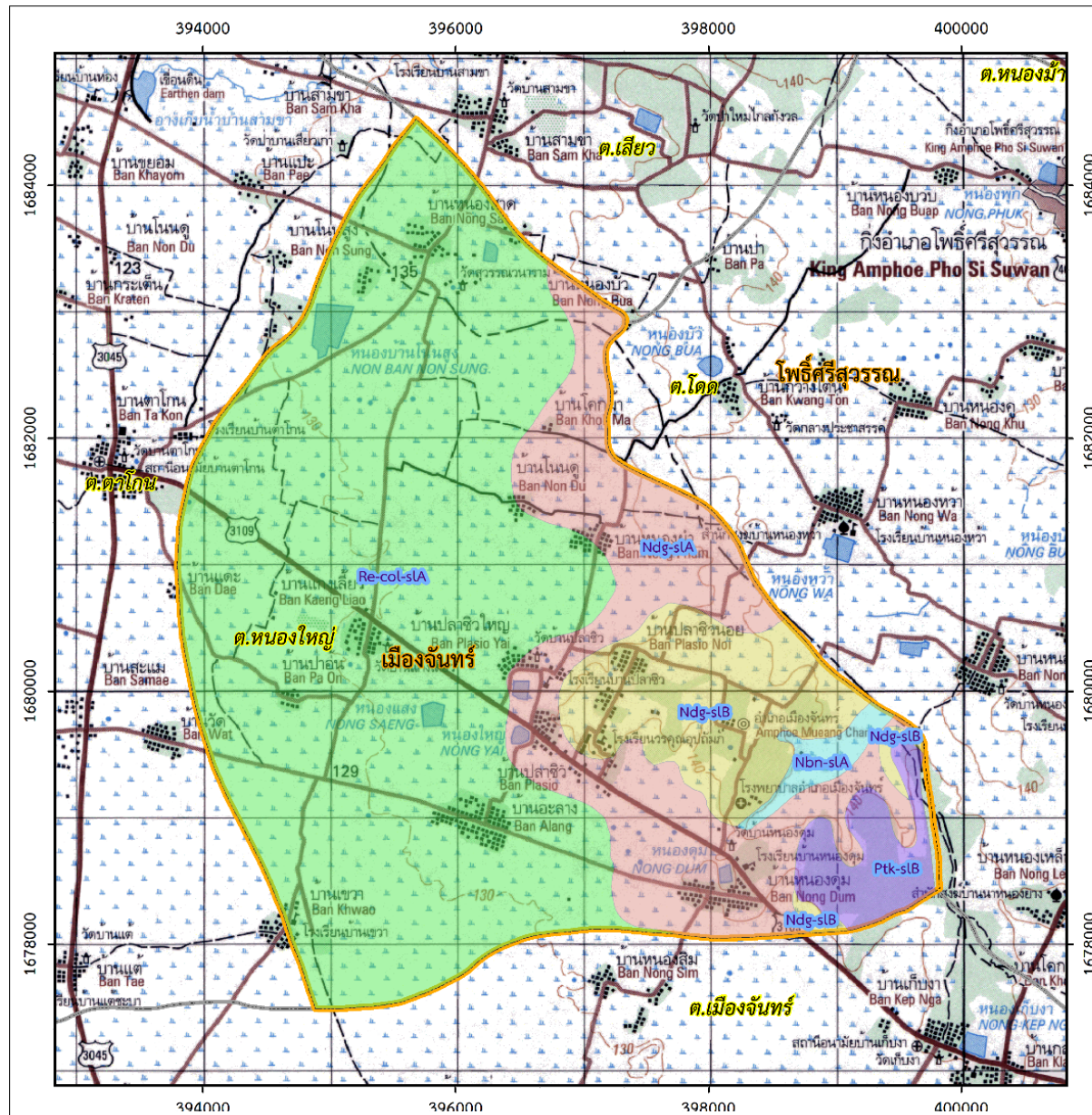

ชุดดินร้อยเอ็ด (Re)

รูปที่ 3-2 หน้าตัดชุดดินที่พบในพื้นที่ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 3-3 สมบัติดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน	การระบายน้ำ	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน (CEC)	ความอึม ตัวเบส (BS)	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัส ที่เป็นประโยชน์ (P ₂ O ₅)	โพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์ (K ₂ O)	ความอุดม สมบูรณ์	เนื้อที่	
										ไร่	ร้อยละ
1. Nbn-slB	0-2	ค่อนข้างเลว	10-20	35-75	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	212	1.31
2. Re-col-slA	0-2	ค่อนข้างเลว	<10	35-75	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	10,473	64.52
4. Ndg-slA	1-2	ค่อนข้างเลว	<10	35-75	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	1,700	10.47
3. Ndg-slB	0-2	ค่อนข้างเลว	<10	35-75	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	3,274	20.17
5. Ptk- slB	2-5	ดีปานกลาง	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	572	3.52
เนื้อที่รวมทั้งหมด										16,231	100.00

แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

สัญลักษณ์แผนที่

- ขอบเขตตำบล
- ขอบเขตตำบลข้างเคียง
- ขอบเขตอำเภอ
- ขอบเขตจังหวัด

หน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ				
กลุ่มชุดดิน	หน่วยแผนที่ดิน	เนื้อที่(ไร่)	ร้อยละ	
18	Nbn-slA	212	1.31	
22	Re col-slA	10,473	64.52	
22Bsa	Ndg-slB	1,700	10.47	
22sa	Ndg-slA	3,274	20.17	
40B	Ptk-slB	572	3.52	
ผลรวมทั้งหมด		16,231	100.00	

มาตราส่วน
1:30,000

Kilometers

กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต4
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รูปที่ 3-3 ทรัพยากรดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ
ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 (2562)

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1. หลักการ

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

- (1) พื้นที่ (Area)
- (2) หน้าที่ขององค์กร หรือภารกิจ (Function)
- (3) ความร่วมมือ (Participation)

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำโครงการ เช่น

- (1) สภาพปัญหาของชุมชนหรือเกษตรกร
- (2) ความต้องการของชุมชน
- (3) โครงการที่จะแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน
- (4) พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ

ทั้งนี้ผู้ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการคือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในกรณีของแผนการใช้ที่ดินตำบลนั้น การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมีสาระสำคัญของชุมชนในภาพรวม และเกษตรกรแต่ละราย เช่น

- (1) ปัญหาทรัพยากรดิน
- (2) ปัญหาการประกอบอาชีพ
- (3) ความต้องการของชุมชนหรือเกษตรกรแต่ละราย
- (4) แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากสาระสำคัญใน 4 ประการ ดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี “กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วนราชการต่างๆ

4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2562 ที่ห้องประชุมเทศบาลตำบลหนองใหญ่ มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

- 1) ปัญหาหลักของตำบลหนองใหญ่

ปัญหาหลักของตำบลหนองใหญ่คือ (1) ขาดแคลนน้ำ (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (3) ขาดแคลนเมล็ดพืชปุ๋ยสด

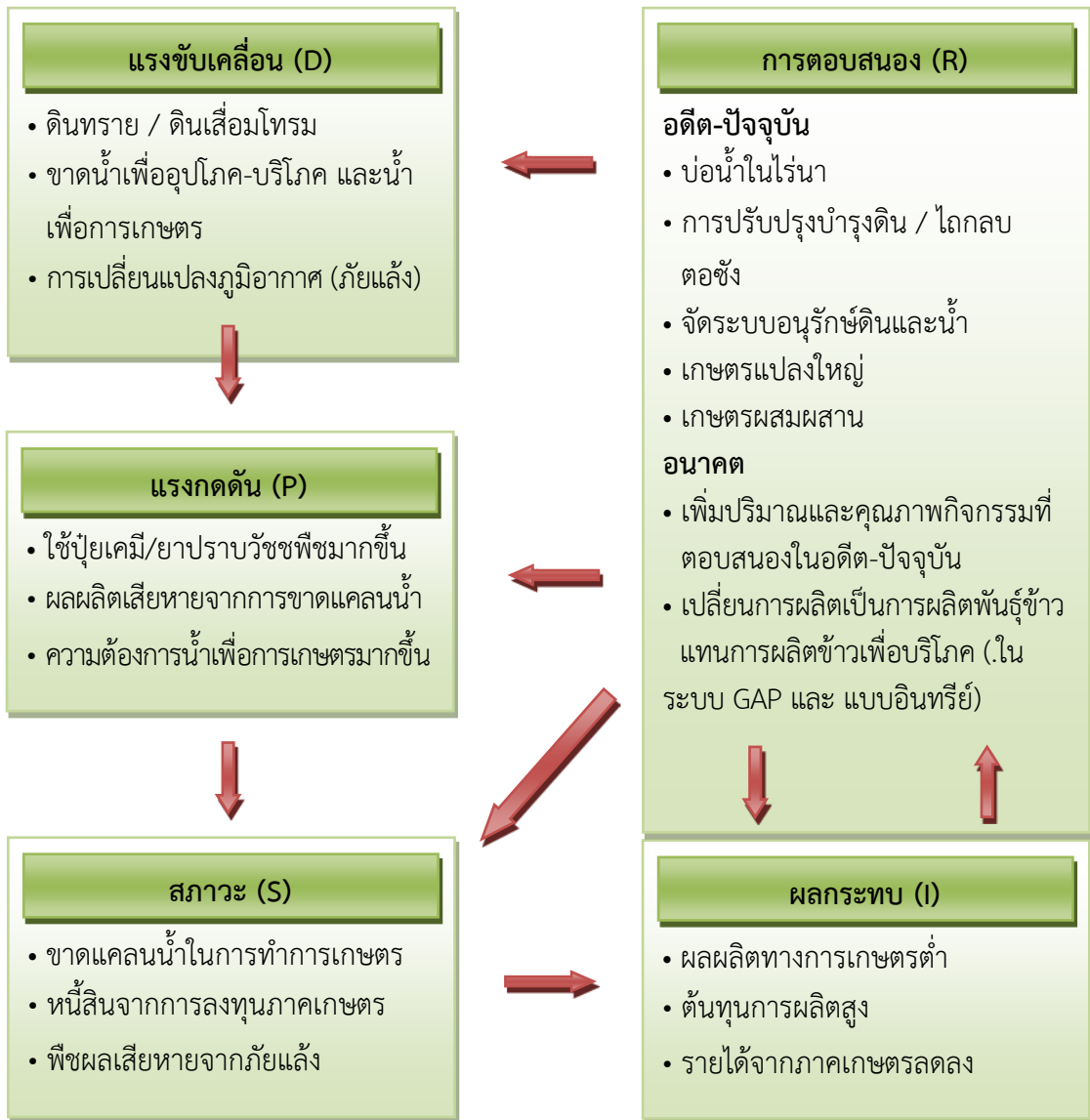
- 2) ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และเทศบาลตำบลหนองใหญ่
ความต้องการหลักจะมี 7 ประการ คือ

- (1) แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ในปัจจุบัน
 - (2) ปรับปรุงดิน
 - (3) ลดต้นทุนการผลิต
 - (4) เมล็ดพันธุ์พืชสดเพื่อปลูกหลังนา
 - (5) ต้องการปลูกข้าวไร่
 - (6) ต้องการผลิตพันธุ์ข้าวแทนการปลูกข้าวเพื่อบริโภค
 - (7) ต้องการทำข้าวคุณภาพ และข้าวอินทรีย์
 - (8) ต้องการทำพืชผัก(พริก หอม กระเทียม) ปลอดภัย
- 3) ที่มาของรายได้จากการเกษตรในปัจจุบัน
 - (1) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของเทศบาลตำบลหนองใหญ่ในปัจจุบัน คือ ข้าว พริก
 - (2) ปศุสัตว์ มีการเลี้ยง โค และ กระบือ
 - 4) นวัตกรรม

การไม่ใช้ยาฆ่าวัชพืชในนาข้าว โดยการไถกลบตอซังหลังการเก็บเกี่ยวครั้งแรก แล้วปล่อยให้หญ้าขึ้น ต่อมามีการไถกลบครั้งที่สองจึงหว่านข้าว เมื่อข้าวเติบโตสูงประมาณ 1 เดือนถึง 1 เดือนครึ่ง ข้าวขึ้นสูงประมาณ 30-40 เซนติเมตร ก็จะใช้เครื่องตัดหญ้าตัดทั้งหญ้าและข้าวไปพร้อมกัน โดยตัดเหนือน้ำที่ขังในนาประมาณหนึ่งนิ้ว ทั้งหญ้าและต้นข้าวที่ถูกตัดออกปล่อยให้ในนาให้ย่อยสลายเป็นปุ๋ยต่อไป

จากผลการจัดทำ PRA ในตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ระบุถึง ปัญหา และ ความต้องการของเกษตรกร/ชุมชน/เทศบาล ไว้ข้างต้นนั้น การวิเคราะห์ที่จะเริ่มต้นด้วยการนำระบบ DPSIR มาใช้เพื่อระบุปัญหาในภาพรวม หลังจากนั้นจะเป็นการจัดทำตาราง (Matrix) ที่ระบุ ปัญหา ความต้องการ การใช้ที่ดินในปัจจุบัน ความเหมาะสมของดิน การกำหนดเขตการใช้ที่ดินในอนาคตพร้อมข้อเสนอแนะ และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนด

การวิเคราะห์ภาพรวมในระบบ DPSIR แสดงให้เห็นว่าตำบลหนองใหญ่ มีปัญหาดินเสื่อมโทรม และขาดแคลนน้ำ ทำให้ผลผลิตของพืชที่ปลูกค่อนข้างต่ำ ต้องลงทุนซื้อปุ๋ยเคมี (รูปที่ 4-1)

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

การวิเคราะห์ปัญหาจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) แสดงให้เห็น ปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ซึ่งการใช้ที่ดินเป็นนาข้าว โดยพื้นที่ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมือง จันทบุรี มีความเหมาะสมของดินอยู่ในชั้น S2 มีจำนวน 2,532 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16 ของพื้นที่ตำบล ทั้งหมด และ S3 11,325 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 74 ของพื้นที่ตำบลทั้งหมด (Application Agri-map Mobile, 2562) การกำหนดเขตการใช้ที่ดินในอนาคต เกษตรกรต้องการทำนาต่อไป จึงกำหนดไว้เป็นนาข้าว แต่จะมีการเปลี่ยนจากการผลิตข้าวเพื่อบริโภคเป็น “การผลิตพันธุ์ข้าว” ทั้งในระบบ GAP และ บางส่วนเป็นระบบการผลิตแบบอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน แทนระบบเดิม รวมทั้งระบบการผลิตแบบเกษตรผสมผสานไม่ใช่ระบบการผลิตข้าวอย่างเดียว ซึ่งเกษตรกรมีความสนใจปลูกพืชหลัก ไม้ กัญชง และอื่นๆ โดยใช้ประโยชน์จากคันนาอย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นกิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการตามบทบัญญัติมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 จึงควรมีการ สนับสนุนจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกพืชปุ๋ยสด การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การปลูกพืชตระกูลถั่วหลังนา ควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาคาราคาเขินน้ำ ซึ่งจะมีการก่อสร้างบ่อน้ำในไร่นา แหล่งน้ำขนาดเล็ก ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้มีการดำเนินการดังนี้

1. ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์

ความต้องการของเกษตรกร : ปรับปรุงบำรุงดิน

ได้เก็บตัวอย่างดินในที่ดินของเกษตรกร โดยระบุรายชื่อ พิกัด การใช้ที่ดินในปัจจุบัน เพื่อตรวจสอบปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่ต่ำตามปัญหาที่เกษตรกรต้องการไปแก้ไขและปรับปรุงบำรุงดินรวม 20 ตัวอย่าง ดังรายละเอียดในตารางที่ 4-1 และ รูปที่ 4-2

จากผลการวิเคราะห์ดิน 75 ตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ปฏิกริยาของดิน (pH) (75 ตัวอย่าง)

การประเมินระดับความเป็นกรด – ด่างของดิน (pH 1:1)

pH 1:1	ระดับการประเมิน	จำนวน (ตัวอย่าง)
< 4.5	กรดรุนแรง	23
4.5 – 5.5	กรดจัด	33
5.6 – 6.5	กรดเล็กน้อย	17
6.6 – 7.3	กลาง	2
7.4 – 8.4	ด่างเล็กน้อย	-
> 8.4	ด่างจัด	-

ที่มา: ดัดแปลงจาก Soil Survey Division Staff , USDA, 2014

สรุปได้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกรด (กรดเล็กน้อย-กรดรุนแรง) ควร ปรับสภาพให้เป็นกลาง กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน : สาธิต แนะนำ สนับสนุนให้ใช้ โดโลไมท์ เป็นต้น

1.2 อินทรีย์วัตถุ % (จำนวน 9 ตัวอย่าง)
ตารางประเมินปริมาณอินทรีย์วัตถุในดิน (OM)

ช่วงค่าวิเคราะห์ดิน	ระดับการประเมิน	จำนวน (ตัวอย่าง)
< 0.5	ต่ำมาก	3
0.5 – 1.0	ต่ำ	5
1.0 – 1.5	ค่อนข้างต่ำ	-
1.5 – 2.5	ปานกลาง	-
2.5 – 3.5	ค่อนข้างสูง	-
3.5 – 4.5	สูง	-
> 4.5	สูงมาก	-

ที่มา: Land Classification Division and FAO Project Staff, 1973.

พบมีค่า(สูงสุด 0.62)

สรุปได้ว่าพื้นที่ทั้งหมดมีอินทรีย์วัตถุต่ำมาก-ต่ำ มีความจำเป็นต้องเพิ่มให้มีค่าที่สูงขึ้น

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน : สาธิต แนะนำ สนับสนุนการใช้ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักและพืชปุ๋ยสด รวมทั้งเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสดชนิดต่างๆ

1.3 ฟอสฟอรัส (P) (mg/kg)

ช่วงค่าวิเคราะห์ดิน	ระดับการประเมิน	จำนวน (ตัวอย่าง)
< 3	ต่ำมาก	14
3-10	ต่ำ	30
11-15	ปานกลาง	3
16-45	สูง	22
> 45	สูงมาก	6

ที่มา: คู่มือการวิเคราะห์ตัวอย่าง ดิน น้ำ พืช ปุ๋ย วัสดุปรับปรุงดิน และการวิเคราะห์เพื่อตรวจรับรองมาตรฐานสินค้า

สรุปได้ว่า ดินส่วนใหญ่ ฟอสฟอรัส ต่ำมาก –ต่ำ และมีบางส่วนมีค่าสูง

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน : คำแนะนำการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ใช้ในอัตราที่เหมาะสม

1.4 โปแตสเซียม (K) (mg/kg)

ช่วงค่าวิเคราะห์ดิน	ระดับการประเมิน	จำนวน (ตัวอย่าง)
< 30	ต่ำมาก	22
30-60	ต่ำ	28
61-90	ปานกลาง	9
91-120	สูง	4
> 120	สูงมาก	12

ที่มา: คู่มือการวิเคราะห์ตัวอย่าง ดิน น้ำ พืช ปุ๋ย วัสดุปรับปรุงดิน และการวิเคราะห์เพื่อตรวจรับรองมาตรฐานสินค้า

สรุปได้ว่า ดินส่วนใหญ่ โปแตสเซียม ต่ำมาก-ต่ำ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน : คำนะนำการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ใช้ในอัตราที่เหมาะสม

2. การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

ความต้องการของเกษตรกร : แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์ถึงสภาพภูมิอากาศ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ มีปริมาณฝนเฉลี่ย 1,349.5 มิลลิเมตรต่อปี มีช่วงที่ขาดแคลนน้ำ คือ ช่วงเดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม และมกราคม – มีนาคม เป็นเวลาประมาณ 5 เดือน (ดังรายละเอียด ในหัวข้อ 2.5 หน้า 2-4)

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรคือ (1) บ่อน้ำในไร่นา ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร (2) แหล่งน้ำขนาดเล็ก และ (3) การขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติ หนึ่งบ่อน้ำในไร่นา มิได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำมาทำนาแต่จะเป็นการเสริมในช่วงที่ขาดแคลนเท่านั้น จากการตรวจสอบบ่อน้ำในไร่นาที่มีอยู่ในปัจจุบันมีจำนวน 55 บ่อ (ตารางที่ 4 – 1 รูปที่ 4 - 3) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะลงในเขตการใช้ที่ดินซึ่งจะมีทั้งที่นาข้าวและที่ปลูกพืชไร่ อาจจะเป็นบ่อน้ำในไร่นาเพิ่มเติม หรือขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ คือ ลำห้วยแคน หนองสิมหนองใหญ่ หนองหญ้าขาวผก และหนองคู เป็นต้น

จากการร้องขอของเกษตรกรในบางตำบลให้นำน้ำใต้ดินมาใช้ นั้น กรมพัฒนาที่ดินจะประสานกับส่วนราชการที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นต้น

อนึ่ง การที่พื้นที่การเกษตรขาดความชื้นในดินเร็วกว่าปกติหลังฝนทิ้งช่วงนั้น มีสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ขาดอินทรีย์วัตถุในดินที่จะช่วยอุ้มน้ำไว้เพื่อการเติบโตของพืช โดยเฉพาะในดินทรายที่พบในตำบลหนองใหญ่

ตารางที่ 4-1 รายชื่อเกษตรกรที่ได้รับการขุดสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองใหญ่
อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ (ปี 2549-2562)

ลำดับ ที่	ชื่อ - นามสกุล	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y	ปี
1	นางสาวอ่อนศรี สัมโย	55	10	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	397078	1679628	2549
2	นางหอม สมศรี	43	12	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	395695	1681462	2549
3	นางอรทัย ใจดี	105	4	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	398247	1678639	2549
4	นางอัจฉรา ศรชัย	2	9	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	397727	1680111	2549
5	นางอัมพร มะโนรัตน์	44	11	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	396934	1680896	2549
6	นายกิตติศักดิ์ จักสาน	47	10	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	396939	1679599	2549
7	นายคำ บุญยอด	146	13	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	393889	1681122	2549
8	นายทองไสย์ พรจันทร์	24	3	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	396246	1679065	2549
9	นายนวล พนารัตน์	69	5	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	396389	1683219	2549
10	นายนิคม ชันติวงษ์	11	4	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	397385	1678375	2549
11	นายบุญ บุญยอด	49	9	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	394532	1684232	2549
12	นางเตือนใจ ไชยภักดิ์		1	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	397464	1679471	2552
13	นางสมจิต งามหอม		1	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	397375	1680365	2552
14	นางสาคร สิงห์โท		1	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	397789	1679805	2552
15	นางสาวพิชิต สมศรี		1	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	397103	1680011	2552
16	นางสำอางค์ มะโนรัตน์		3	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	396800	1678909	2552
17	นายฉวี มะโนรัตน์		1	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	397143	1679888	2552
18	นายทองสิน วรคุหาทิพย์		3	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	396901	1679293	2552
19	นายมนตรี สุนทร		3	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	396407	1677819	2552
20	นายวิเชียร มะโนรัตน์		3	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	396593	1678469	2552
21	นายสมบูรณ์ จันทร์		1	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	397770	1679902	2552
22	นายสุพิศ บัวพันธ์		2	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	397382	1679471	2552
23	นายอุคร เม็ดสูงเนิน	69	6	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0394606	1680435	2556
24	นายไพบุลย์ ศรีทน	21	6	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0395392	1680935	2556

ลำดับ ที่	ชื่อ - นามสกุล	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y	ปี
25	นายสุทธิศักดิ์ เกตษา	121	4	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0399222	1677948	2556
26	นายนิคม หลอดทอง	88	6	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0395362	1680013	2556
27	นายสุรสิทธิ์ มีศรี	90	6	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0394945	1679377	2556
28	นายไพโรจน์ มโนรัตน์	95	6	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0395870	1679992	2556
29	นางจิราภรณ์ เพ็งแจ่ม	15	8	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0394436	1677761	2556
30	นายวิรัตน์ บุตรสา	13	7	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0397389	1679623	2556
31	นางพงษ์สุดา ผลสุข	71	8	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0394137	1678000	2556
32	นางทุมมา เมืองจันทร์	10	3	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0395976	1678820	2557
33	นายสมาน พรมรัตน์	60	3	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0395452	1677937	2557
34	นางมะลิวรรณ บุตรเพชร	54	6	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0394559	1679906	2557
35	ว่าที่ ร.ต.หญิง ศศิธร ศรีชัย	1/2	6	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0395140	1682074	2557
36	นางรุ่ง ศรีชัย	1	6	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0394842	1679751	2557
37	นายอุทัย เมืองกลาง	38	6	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0395438	1679637	2557
38	นางศรียวัน สมพงษ์	43	6	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0394701	1680275	2557
39	นายทองจันทร์ ลีตรี	2	6	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0394672	167821	2557
40	นางอำคา บุญวงศ์	5	8	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0394262	1677767	2557
41	น.ส.ล้อม ประครองใจ	18	8	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0394006	1677512	2557
42	นางสุพรรณ บุญวงศ์	46	8	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0394842	1677809	2557
43	นางวิภาวดี ทินกรกำธร	92	8	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0394658	1678688	2557
44	นางประภัสสร สุทธิศิริ	61	8	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0395083	1678419	2557
45	นางน้อย ไชยสุวรรณ	48	8	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0395353	1678660	2557
46	นางสมหวัง สมพงษ์	78/1	8	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0394743	1677753	2557
47	นายเขียน บุญวงศ์	45	8	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0397039	1680332	2557
48	นางสมศรี นาโนน	99	8	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0397265	1678376	2557
49	นางภัทราพร ทินสูงเนิน	49	10	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0396713	1678079	2557

ลำดับ ที่	ชื่อ - นามสกุล	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y	ปี
50	นายไพบุลย์ ศรีทน	21	6	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0397577	1681281	2557
51	นางเต็ม ลำนาค	89	4	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	398249	1678051	2559
52	นางหอม ศรชัย	22	12	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	395473	1684006	2559
53	นางคำทิตย์ พรหมรัตน์	12	1	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	396465	1680425	2560
54	นางเสมอพงษ์ พรหมรัตน์	60	6	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0396867	1679942	2561
55	นางวรารัตน์ สมพงษ์	12	1	หนองใหญ่	เมืองจันทร์	ศรีสะเกษ	0398242	1678154	2561

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ (2562)

ตารางที่ 4-2 ผลการวิเคราะห์ตัวอย่างดิน เกษตรกรในพื้นที่ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์
จังหวัดศรีสะเกษ

ลำดับ ที่	ชื่อ-นามสกุล	จุดเก็บตัวอย่างดิน	สภาพการใช้ ที่ดิน	pH	P mg/kg	K mg/kg	OM %
1	นางคำทิพย์ พรหมรัตน์	ม.1 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.1	10	13	-
2	น.ส.ประดิษฐ์ วิบูลย์อรอด	ม.1 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	6.6	30	74	-
3	นางศิริพร อินนอก	ม.1 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.3	1	7	-
4	นายลำดวน คงช่วย	ม.2 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.9	53	879	-
5	นายสุรีย์ บุตรแสง	ม.2 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.2	24	56	-
6	นางอรทัย มะโนรัตน์	ม.2 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	6.1	102	27	-
7	นายคำมี พรหมศิริ	ม.3 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.9	8	12	0.56
8	นายสมบูรณ์ บุปผา	ม.3 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.0	10	41	-
9	นางชัชญา บุญยั้ง	ม.3 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	3.7	20	36	-
10	นายเฉลิมชัย มะโนรัตน์	ม.3 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.1	28	203	-
11	นางสิริกัญจน์ มะโนรัตน์	ม.3 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	6.2	1	41	-
12	นายทองไสย พรจันทร์	ม.3 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.7	43	285	-
13	นางทองसार สมพงษ์	ม.3 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	6.3	10	347	-
14	นายสารอง สมศรี	ม.3 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.6	24	92	0.62
15	นางริน พรหมรัตน์	ม.4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.3	4	35	0.58
16	นายसान สัมโย	ม.4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.8	15	51	0.56
17	นางไอรัดดา ชันติวงศ์	ม.4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	6.7	50	36	0.34
18	นางทองปอง ชันติวงศ์	ม.4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.4	45	66	-
19	นายทัพ สมพงษ์	ม.4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.5	1	18	-
20	นางลำไพ อ่อนน้อม	ม.4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.2	1	19	-
21	นายดอน อ่อนน้อม	ม.4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.7	1	13	-
22	นายนพดล สัมโย	ม.4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.0	1	52	-
23	นางทองจันทร์ ปัญญาสูง	ม.4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.9	10	27	-
24	นายसान สัมโย	ม.4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.4	22	33	-
25	น.ส.บุญช่วย นันทรินทร์	ม.4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.0	20	36	-
26	นางริน พรหมรัตน์	ม.4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.6	1	33	-
27	นางสมศรี สัมโย	ม.4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.3	10	65	-
28	นายคอน อ่อนน้อม	ม. 4 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	6.4	111	239	0.50
29	นายณัฐกรณ์ นามสมุทร	ม.5 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.3	10	30	-
30	นางรัชฎา พนารัตน์	ม.5 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.1	10	25	-

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	จุดเก็บตัวอย่างดิน	สภาพการใช้ที่ดิน	pH	P mg/kg	K mg/kg	OM %
31	นายสุด บุญยงค์	ม.5 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	3.8	1	10	-
32	นายทองสุข พวงพันธ์	ม.5 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.4	10	47	-
33	นายทองพูน พวงพันธ์	ม.5 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.1	10	49	-
34	นายล้ำมูล เพชรนาม	ม.5 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.5	1	42	-
35	นายพัค สิมตะมะ	ม.5 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.6	10	37	-
36	นางบุญ มโนรัตน์	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.9	8	34	0.34
37	นางอรทัย พรจันทร์	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.9	15	56	0.58
38	นายสมบูรณ์ สายทอง	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	6.5	66	79	0.50
39	นางสมศรี สัมโย	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	6.0	6	16	0.34
40	น.ส.พิทวิโรย์ บุตรสา	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.1	29	81	-
41	นายวีระพล โพธิ์ชัย	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.6	10	42	-
42	นางกนงาม ล้านจันทร์	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.8	10	28	-
43	นายอุตร เม็ดสูงเนิน	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.7	31	612	-
44	นางสมเพียร เมืองกลาง	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.9	25	68	-
45	นางพรรณศรี สีดรี	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	6.0	19	186	-
46	นายคำมี พรหมศิริ	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.0	20	192	-
47	นายศิริชัย มະโนรัตน์	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	6.0	1	22	-
48	นางศรีทัยวรรณ สมพงษ์	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.8	10	156	-
49	อภิรักษ์ มะโนรัตน์	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	6.4	146	403	-
50	นายสมบูรณ์ สายทอง	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.2	20	55	-
51	นางดวงพร มีศรี	ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.2	10	36	-
52	นางขาว คุ่มทอง	ม.7 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.8	20	86	-
53	นางจิราภรณ์ เพ็งแจ่ม	ม.8 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.2	30	73	-
54	นางพงษ์สุดา ผลสุข	ม.8 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.5	15	69	-
55	นางวลัยลักษณ์ อินทศรี	ม.8 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.3	10	56	-
56	นายทนงค์ สมศรี	ม.8 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.5	10	114	-
57	นางบัวลี สิงห์เจริญ	ม.8 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.3	1	18	-
58	นายมนตรี สุนทร	ม.9 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.1	10	40	-
59	นายสำราญ ตันวงษ์	ม.9 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.8	10	53	-
60	นางอัจฉรา ศรีชัย	ม.9 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.2	20	35	-
61	นางสมัย เมืองโคตร	ม.9 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	6.0	32	171	-
62	นายสมัย หงษ์ศาลา	ม.9 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	5.9	10	31	-

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	จุดเก็บตัวอย่างดิน	สภาพการใช้ที่ดิน	pH	P mg/kg	K mg/kg	OM %
63	นายประเด็จ ฉาจันทร์	ม.9 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.8	1	101	-
64	นางรัชฎาพร สมศรี	ม.10 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	3.9	10	26	-
65	นายสมหมาย มะโนรัตน์	ม.10 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	6.1	1	23	-
66	นางรัตนา ประสานศรี	ม.10 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.3	19	55	-
67	นางอ่อนศรี สัมโย	ม.10 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.7	10	10	-
68	นายกิตติศักดิ์ จักรสาน	ม.10 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.9	10	29	-
69	นางอุบล บุตรเพชร	ม.11 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.6	1	14	-
70	นางอัมพร สนามพงษ์	ม.12 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	3.8	10	22	-
71	นางนงศรีรักษ์ จันทร์อินทร์	ม.12 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.3	28	140	-
72	นางสะอาด ทองเต็ม	ม.12 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	3.6	6	20	-
73	นางหอม สมศรี	ม.12 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.7	28	117	-
74	นายเที่ยง ดาจันทร์	ม.12 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.8	10	33	-
75	นายบัวลอย ภาคพรม	ม.12 ต.หนองใหญ่ อ.เมืองจันทร์ จ. ศรีสะเกษ	ข้าว	4.7	10	29	-

ที่มา : กลุ่ม วิเคราะห์ตัวอย่าง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4

4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ระบบการปลูกพืชในปัจจุบันของตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียด ดังรูปที่ 4-4

พื้นที่ตอนจะทำนาในช่วงเดือนพฤษภาคม – พฤศจิกายน หลังการเก็บเกี่ยวจะปลูกถั่วพริ้ว ถั่วเขียว ถั่วเหลือง เกษตรผสมผสาน และบางพื้นที่หลังเก็บเกี่ยวได้มีการใช้ที่ดิน ส่วนการปลูกพริกจะเริ่มเพาะกล้าเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม โดยเริ่มปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิต ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม

เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ระบบเกษตร												
นาพื้นที่ตอน						ข้าวพันธุ์ มะลิ 105 , กข 15						
เกษตรผสมผสาน	นาข้าว พริก ไม้ พืชสมุนไพร เช่น ชิง ข่า ตะไคร้ ชีเหล็ก ประมง เช่น เลี้ยงปลา กุ้ง ปู ปลาดุก เช่น โค กระบือ เป็ด ไก่											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืช ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 ทรัพยากรดิน

จากการสำรวจทรัพยากรดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษโดยกองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน พบว่ามีดิน 4 ชุด โดยมีการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 5-1

5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน

ประกอบด้วยพืชเศรษฐกิจหลัก หรือพืชอัตลักษณ์ (Signature crops) ที่ปลูกอยู่ในปัจจุบันของตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ ได้แก่ ข้าวขาวดอกมะลิ 105 พืชทางเลือกที่ปลูกเป็นรายได้เสริมหลังฤดูการทำนา ได้แก่ พริก หอม กระเทียม ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พืชทางเลือกเพิ่มเติมในอนาคต คือ ข้า้เหล็กไฟ๋ กล้วย ทุเรียน หม่อน หญ้าเลี้ยงสัตว์ พืชผักสมุนไพร เช่น กระชายเหลือง ขมิ้นชัน เป็นต้น โดยทำลักษณะเกษตรผสมผสาน

5.3 ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน

จากการใช้คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลและระดับจังหวัด (คันสนีย์ อรัญวาสน์ และคำรณ ไทรพิท, 2562) ประเมินคุณภาพที่ดิน ได้จำแนกชั้นความเหมาะสมทางกายภาพและข้อจำกัดของประเภทการใช้ที่ดิน ดังนี้

ข้าว

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านเกี่ยวกับเนื้อดิน (s) ได้แก่ชุดดิน Nbn-sLB Re-col-sLA Ndg-sLA Ndg-sLB Ptk-sLB

ข้าวโพด

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเนื้อดิน(s) ความจุในการดูดยึดธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความอึดตัวด้วยต่าง(b) และความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก(c) มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ(m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์(p) และปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (k) ได้แก่ชุดดิน Ptk-sLB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ(o) ได้แก่ชุดดิน Nbn-sLB Re-col-sLA Ndg-sLA Ndg-sLB

มันสำปะหลัง**ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย(S3)**

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ชุดดิน Nbn-s1B Re-col-s1A Ndg-s1A Ndg-s1B Ptk-s1B

ยางพารา**ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง(S2)**

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณน้ำฝน(r) เนื้อดิน(s) ความจุในการดูดยึดธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความอึดตัวด้วยต่าง(b) และความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก(c) มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ(m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์(k) ปฏิกริยาของดินดิน(a) ได้แก่ชุดดิน Ptk-s1B

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย(S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ(o) ได้แก่ชุดดิน Nbn-s1B Re-col-s1A Ndg-s1A Ndg-s1B

พริก**ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง(S2)**

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ(m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์(p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์(k) ได้แก่ชุดดิน Nbn-s1B ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ(o) ความจุในการดูดยึดธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก(c) ข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ(m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์(p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์(k) ได้แก่ชุดดิน Re-col-s1A Ndg-s1A Ndg-s1B ความจุในการดูดยึดธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความอึดตัวด้วยต่าง(b) และความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก(c) มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ(m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์(p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์(k) ได้แก่ชุดดิน Ptk-s1B

หอมแดง**ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง(S2)**

1) พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเนื้อดิน (s) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ(o) มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณ

4) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความอึดตัวด้วยต่าง(b) และความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก(c)มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ(m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์(p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์(k) มีข้อจำกัดด้านความลาดชันของพื้นที่(g) ได้แก่ชุดดิน Ptk-sLB

หญ้าเลี้ยงสัตว์

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ

1) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ชุดดิน Nbn-sLB

2) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน และความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก(c) มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ(m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์(k) ได้แก่ชุดดิน Re-col-sLA Ndg-sLA Ndg-sLB

3) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความอึดตัวด้วยต่าง(b) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน และความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (c) มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (k) ได้แก่ชุดดิน Ptk-sLB

ทุเรียน

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง(S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเนื้อดิน(s) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความอึดตัวด้วยต่าง(b) และความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก(c) ข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ(m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์(p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์(k)ได้แก่ชุดดิน Ptk-sLB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย(S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ(o) ได้แก่ชุดดิน Nbn-sLB Re-col-sLA Ndg-sLA Ndg-sLB

หม่อน

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง(S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเนื้อดิน(s) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความอึดตัวด้วยต่าง(b) และความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก(c) ข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุ

อาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ(m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์(p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (k)ได้แก่ชุดดิน Ptk-sLB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย(S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ(o) ได้แก่ชุดดิน Nbn-sLB Re-col-sLA Ndg-sLA Ndg-sLB

ไผ่

ชั้นที่มีความเหมาะสมมาก(S1)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีความเหมาะสมในการปลูกไผ่ ได้แก่ชุดดิน Ptk-sLB

ชั้นความเหมาะสม N

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ชุดดิน Nbn-sLB Re-col-sLA Ndg-sLA Ndg-sLB

กล้วย

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

1) พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเนื้อดิน(s) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ(o) มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ(m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์(p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์(k) ได้แก่ชุดดิน Nbn-sLB

2) พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเนื้อดิน (s) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (c) มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (k) มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (k) ได้แก่ชุดดิน Re-col-sLA Ndg-sLA Ndg-sLB

3) พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเนื้อดิน(s) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน ความอึดตัวด้วยต่าง(b) และความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก(c)

4) มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ(m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์(k) ได้แก่ชุดดิน Ptk-sLB

ชี้เหล็ก

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง(S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (k) ได้แก่ชุดดิน Ptk-sLB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ชุดดิน Nbn-sLB Re-col-sLA Ndg-sLA Ndg-sLB

กระชายเหลือง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง(S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ(o) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านความอิ่มตัวด้วยต่าง(b) และความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (c) มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (k) ได้แก่ชุดดิน Ptk-sLB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

1) พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเนื้อดิน(s) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ(o) ได้แก่ชุดดิน Nbn-sLB

2) พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ(o) ได้แก่ชุดดิน Re-col-sLA Ndg-sLA Ndg-sLB

ขมิ้นชัน

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง(S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ(o) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านความอิ่มตัวด้วยต่าง(b) และความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก(c) มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (p) ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (k) ได้แก่ชุดดิน Ptk-sLB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ(o) ได้แก่ชุดดิน Nbn-sLB Re-col-sLA Ndg-sLA Ndg-sLB

ตารางที่ 5-1 ^๕ระดับความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

ชุดดิน	ข้าว	ข้าวโพด	มันสำปะหลัง	ยาพารา	พริก	หอมแดง	กระเทียม	หญ้าเลี้ยงสัตว์
Nbn-sIB	S3s	S3o	S3o	S3o	s2ompk	S2sompk	S2sompk	S2o
Re-col-sIA	S3s	S3o	S3o	S3o	s2ocmpk	S2socmpk	S2socmpk	S2ocpmk
Ndg-sIA	S3s	S3o	S3o	S3o	s2ocmpk	S2socmpk	S2socmpk	S2ocpmk
Ndg-sIB	S3s	S3o	S3o	S3o	s2ocmpk	S2socmpka	S2socmpka	S2ocpmk
Ptk-sIB	S3s	S2sbcmpk	S3o	S2rsbcmpka	s2bcmpk	S2sobcmpkag	S2sbcmpkag	S2bcpmk

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

ชุดดิน	ทุเรียน	หม่อน	ไผ่	กล้วย	ขี้เหล็ก	กระชายเหลือง	ขมิ้นชัน
Nbn-sLB	S3o	s3o	N	s2sompk	s3o	s3so	s3o
Re-col-sIA	S3o	s3o	N	s2socmpk	s3o	s3o	s3o
Ndg-sIA	S3o	s3o	N	s2socmpkx	s3o	s3o	s3o
Ndg-sLB	S3o	s3o	N	s2socmpkx	s3o	s3o	s3o
Ptk-sLB	S2sbcmpk	s2sbcmpk	s1	s2sbcmpk	s2sbcmpk	s2obcmpka	s2sobcmpk

หมายเหตุ : 1. คำอธิบายชุดดินดูจากตารางหน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

2. ข้อจำกัดในการประเมินคุณภาพที่ดิน

r = ปริมาณน้ำฝน

b = ความอึดตัวด้วยต่าง

m = ปริมาณอินทรีย์วัตถุ

k = ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์

d = ความลึกของดิน

o = การระบายน้ำ

c = ความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก

p = ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์

a = ปฏิบัติการของดิน

g = ความลาดชัน

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล

ในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลฉบับนี้ได้ใช้ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”¹⁾ เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกใน คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก”

6.2 นโยบายแห่งรัฐ ในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้กำหนดไว้ตามกรอบของนโยบายแห่งรัฐ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-1

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
1	รัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	มาตรา 72 (1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3	แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ประเด็นย่อยที่ 2.1 จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประเด็นย่อยที่ 2.2 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
4	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/แผนการ ปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
5	นโยบายและแผนการบริหาร จัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
6	ยุทธศาสตร์ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารจัดการน้ำเพื่อการผลิตการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาที่ดินเพื่อการผลิตการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 3 การใช้หลักพอเพียงประยุกต์กับการผลิตการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 4 การยกระดับการแปรรูปข้าวหอมมะลิ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การยกระดับการแปรรูปข้าวเหนียว ยุทธศาสตร์ที่ 6 การขับเคลื่อนขีดความสามารถเพื่อเพิ่มผลิตภาพ การเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีศักยภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 7 การยกระดับการผลิตอ้อย ยุทธศาสตร์ที่ 8 การยกระดับการผลิตมันสำปะหลัง ยุทธศาสตร์ที่ 9 การแปรรูปยางพารา ยุทธศาสตร์ที่ 10 การผลิตโคเนื้อ ยุทธศาสตร์ที่ 11 การผลิตโคนม และผลิตภัณฑ์นม ยุทธศาสตร์ที่ 12 การส่งเสริมสมรรถนะและเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกร และกลุ่มสถาบันการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 13 การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการแปรรูปและการตลาด เพื่อสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์
7	แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการค้า การบริการ การลงทุนและ การพัฒนาอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
8	แผนพัฒนาจังหวัดศรีสะเกษ (พ.ศ. 2561-2564)	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 เพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิและสินค้าเกษตร สู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และอาหารปลอดภัย ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ให้มีคุณภาพยั่งยืน
9	แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี (พ.ศ. 2561-2564)	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พานิชยกรรม และการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาด้านการบริหารการจัดการและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6.3 แผนการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้กำหนดออกเป็น 4 เขต ดังนี้ (ตารางที่ 6.2 และ รูปที่ 6.1)

6.3.1 เขตคงสภาพป่านอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย

เป็นพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าไม้ และอยู่นอกข้อกำหนดการใช้ที่ดินและทรัพยากรป่าไม้ตามกฎหมาย มีเนื้อที่ 499 ไร่ หรือร้อยละ 3.07 ของพื้นที่ตำบล โดยมีเขตป่าผลัดใบสมบูรณ์ เขตป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู และเขตป่าปลูก

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่ในเขตคงสภาพป่านอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย

- ชุมชนควรมีการรักษา และฟื้นฟูสภาพพื้นที่ให้เป็นป่าสมบูรณ์
- ชุมชนควรสร้างจิตสำนึกให้รักและอนุรักษ์ผืนป่า
- ชุมชนควรปลูกป่าเพิ่มเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่า
- ชุมชนควรเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น เห็ด ผักหวาน ทองหลาง

6.3.2 เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ 14,622 ไร่ หรือร้อยละ 90.08 ของพื้นที่ตำบล พื้นที่เขตการเกษตรกรรมนี้เป็นบริเวณที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย และพื้นที่ตำบลอยู่ในบริเวณเขตชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 3 4 และ 5 ซึ่งไม่มีข้อกำหนดเรื่องการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เขตการเกษตรนี้กำหนดขึ้นเพื่อการพัฒนาทางการเกษตรเป็นหลัก สามารถแบ่งพื้นที่เขตเกษตรกรรมเป็น 2 เขต คือ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง

มีเนื้อที่ 527 ไร่ หรือร้อยละ 3.52 ของพื้นที่ตำบล ชุดดินพระทองคำ เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชในระดับปานกลางถึงสูง สามารถพัฒนาศักยภาพการผลิตได้ เมื่อมีแหล่งน้ำที่พอเพียงในช่วงฤดูการเพาะปลูกหรือฤดูกาลให้ผลผลิต โดยสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ดอนปลูกไม้ยืนต้นโดยอาศัยน้ำฝน

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

(1) ควรเร่งรัดพัฒนาให้มีระบบน้ำ เพื่อลดความเสี่ยงจากการขาดน้ำ และควรปลูกไม้ผลหรือพืชผักที่มีมูลค่าสูงและเป็นที่ต้องการของตลาด

(2) ปรับปรุงคุณภาพของดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ และลักษณะทางกายภาพของดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืช โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก ซึ่งจะเป็นการปรับปรุงโครงสร้างของดินให้ดีขึ้นทำให้ดินร่วนซุย เพิ่มการอุ้มน้ำของดินให้ดีขึ้น

(3) ดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่เขตนี้ รวมทั้งการปรับปรุงประสิทธิภาพแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น เหมือง ฝาย ลำคลองสาธารณะ บึง หนอง ให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น

(4) ส่งเสริมการผลิตพืช โดยให้มีการผลิตพืชแบบเกษตรผสมผสานเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ และมีความหลากหลายของชนิดพืช /เกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุน/ให้ความรู้เรื่องชนิดพืชทางเลือก โดยนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาปรับใช้

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

- 1) ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตน้ำหมักชีวภาพโดยใช้สารเร่งซูเปอร์ พด.2 ในการผลิตน้ำหมัก เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มปริมาณธาตุอาหาร รวมถึงการลดต้นทุนการผลิต
- 2) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก
- 3) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

- 1) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุน เรื่อง การจัดการพืชที่ตีในไม้ผล ไม้ยืนต้น GAP (Good Agricultural Practice : ระบบการผลิตทางการเกษตรที่ดี) ในทุเรียน ชีเหล็ก ใฝ่ กล้วย
- 2) กรมทรัพยากรน้ำบาดาลสนับสนุน เรื่อง การขุดเจาะบ่อบาดาล เพื่อเพิ่มแหล่งน้ำ

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ

มีเนื้อที่ 14,050 ไร่ หรือร้อยละ 86.56 ของพื้นที่ตำบล เป็นพื้นที่ปลูกข้าว ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 โดยอาศัยน้ำฝน เขตทำนาในพื้นที่ดังกล่าวนี้ ได้รับการจัดการที่ดินให้มีความเหมาะสมน้อยในการปลูกข้าว แต่เนื่องจากเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย พบชั้นเนื้อดินร่วนหยาบ สภาพพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว จึงยังมีข้อจำกัดบางประการที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในขบวนการผลิตพืช คือ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พืชมักแสดงอาการขาดน้ำอย่างเห็นได้ชัดเจนในช่วงฝนแล้ง พื้นที่เขตนี้สามารถพัฒนาหรือส่งเสริมการปลูกข้าวสายพันธุ์ที่ทนแล้ง หลังฤดูทำนา ควรส่งเสริมให้มีการปลูกพืชผักเช่น พริก หอม กระเทียม กล้วย รวมทั้งชีเหล็กที่ปลูกตามคันนา โดยใช้น้ำจากแหล่งน้ำในไร่นา เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

- (1) ควรส่งเสริมให้มีการผลิตข้าวหอมมะลิที่มีมูลค่าทางการตลาดที่สูงและเป็นที่ต้องการของตลาด โดยระบบการผลิตที่ปลอดภัย GAP(Good Agricultural Practice) และระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งการผลิตเป็นพันธุ์ข้าวขาย เพื่อเพิ่มมูลค่า ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินโดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยพืชสด เพื่อช่วยปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์สำหรับพืช ร่วมกับการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ตามค่าวิเคราะห์ดิน ในอัตราส่วนที่เหมาะสม เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และต้นทุนการผลิต
- (2) ควรมีการปรับสภาพพื้นที่ในแปลงนาข้าว เพื่อควบคุมระดับการแช่ขังของน้ำในระหว่างการเพาะปลูกให้เหมาะสม
- (3) พิจารณาดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ รวมทั้งการปรับปรุงประสิทธิภาพแหล่งน้ำตามธรรมชาติให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น
- (4) ส่งเสริมการปลูกพืชหลังนาเพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น พืชผัก โดยการทำการเกษตรปลอดภัย
- (5) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองราคา และซื้อปัจจัยการผลิตในราคาต่ำกว่าท้องตลาด

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

- 1) ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตน้ำหมักชีวภาพโดยใช้สารเร่งจุลินทรีย์ พด.2 ในการผลิตน้ำหมัก เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มปริมาณธาตุอาหาร รวมถึงการลดต้นทุนการผลิต
- 2) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก
- 3) โครงการบัตรดินดี แล้วเก็บตัวอย่างดินตรวจสอบสภาพดิน
- 4) สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 5) ขุดลอกแหล่งน้ำขนาดเล็ก

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

- 1) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105
- 2) กรมทรัพยากรที่บาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะบ่อบาดาล
- 3) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุน เรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกันและกำจัดโรคแมลงในการผลิตข้าว และความรู้ด้านการจัดการพืช
- 4) ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุนให้ความรู้เรื่องชนิดพืชทางเลือก โดยนำระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาใช้
- 5) ส่งเสริมด้านปศุสัตว์ โดยมีกรมปศุสัตว์เป็นผู้ให้ความรู้ข้อเสนอแนะวิธีการเลี้ยงสัตว์ การปลูกและขยายพันธุ์หญ้าพันธุ์ดี เช่นหญ้าเนเปียร์ เป็นต้น การให้อาหารเสริม การผสมพันธุ์ และการควบคุมโรค

6.3.3 เขตชุมชน

มีเนื้อที่ 972 ไร่ หรือร้อยละ 5.99 ของพื้นที่ตำบล พื้นที่ของเขตนี้เป็นบริเวณที่ตั้งของชุมชนชนบท ที่มีการตั้งบ้านเรือนกระจุกกระจายมีสภาพการใช้ที่ดินรอบชุมชนเป็นสวนไม้ผลผสมปะปนกับที่อยู่อาศัย

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

เทศบาลตำบลควรเร่งศึกษาปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาได้อย่างถูกต้องตามความต้องการของชุมชน ในประเด็นปัญหาบางเรื่องที่เกิดขีดความสามารถของท้องถิ่น ควรประสานส่วนราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพื่อขอรับการสนับสนุนในการศึกษาปัญหา แนวทาง การแก้ไข จัดทำโครงการและงบประมาณเพื่อการดำเนินการต่อไป และควรสนับสนุนตลาดอินทรีย์ หมู่บ้านเข้มแข็ง และผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ที่สำคัญ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ถ่ายทอดองค์ความรู้งานการพัฒนาที่ดินสู่ชุมชน

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

- 1) กรมพัฒนาชุมชน สนับสนุนเรื่องพัฒนาสินค้า OTOP สู่ห้าดาว
- 2) กรมการปกครองท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องสนับสนุนให้เกษตรกรได้รับการฝึกอบรมการรวมกลุ่มผลิตสินค้าชุมชน

6.3.4 เขตแหล่งน้ำ

มีเนื้อที่ 139 ไร่ หรือร้อยละ 0.86 ของพื้นที่ตำบล แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ หนอง บึง สาธารณะ บ่อน้ำในไร่นา

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

(1) ควรเร่งดำเนินการศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินเพิ่มเติม แต่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปประกอบการพิจารณาดังกล่าว

(2) ควรมีการบำรุงรักษาและขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีอยู่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเก็บกักน้ำ

(3) บริเวณพื้นที่ลุ่มในแต่ละพื้นที่ซึ่งเป็นที่สาธารณะประโยชน์ หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบ ป้องกันและดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกยึดครองพื้นที่ในเขตนี้เพราะเป็นที่สาธารณประโยชน์ สภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่มต่ำไม่เหมาะสำหรับการนำที่ดินมาใช้ด้านเกษตรกรรม ควรคงสภาพไว้เพื่อการรักษาสมดุลทางนิเวศต่อไป

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

- 1) สนับสนุนแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 2) การขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติ

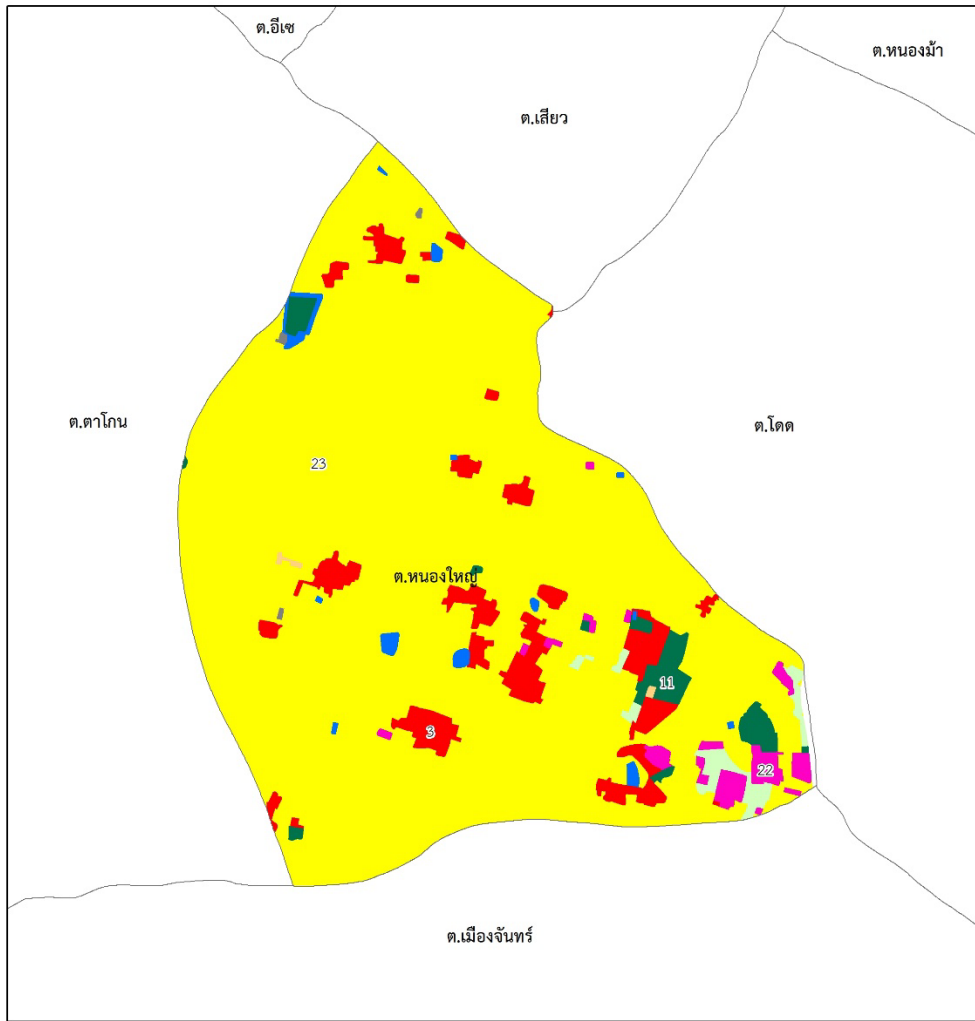
กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนเรื่องขุดเจาะน้ำบาดาล

ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตคงสภาพป่านอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย	499	3.07
2. เขตเกษตรกรรม	14,622	90.08
2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	527	3.52
2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	14,050	86.56
3. เขตชุมชน	972	3.99
4. เขตแหล่งน้ำ	139	0.86
รวมทั้งสิ้น	16,231	100.00

หมายเหตุ : คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

สัญลักษณ์แผนที่

ขอบเขตตำบล

เขตป่าไม้

๗๒ เขตอนุรักษ์ป่าไม้

๑๒ เขตรักษาและฟื้นฟูสภาพป่าไม้

เขตการใช้ที่ดิน

เขตเกษตรกรรม

๒๑ เขตเกษตรผสมผสาน

๒๒ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง

๒๓ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ

๘ เขตชุมชน

๔ เขตแหล่งน้ำ

๕ เขตเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ (ไม่ละเมอ)

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

6.4 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

การจัดทำระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดินได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์ที่ดิน เศรษฐกิจและสังคม นโยบายของรัฐ เพื่อประกอบการพิจารณากำหนดรูปแบบและ/หรือระบบการปลูกพืชให้เหมาะสมกับการใช้ที่ดินให้ถูกต้องเหมาะสมกับศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ ทั้งนี้ได้จัดทำระบบการปลูกพืชขึ้นใหม่ ดังนี้ (รูปที่ 6-2)

เขตนาพื้นที่ดอน ทำนาในช่วงเดือนพฤษภาคม - พฤศจิกายน หลังจากเก็บเกี่ยวจะมีการปลูก และปุ๋ยพืชสด เช่น ปอเทือง ถั่วพุ่ม และให้มีการปรับเปลี่ยนมาเป็นเกษตรผสมผสานและเกษตรอินทรีย์โดยปลูกข้าวเหนียว กล้วย ไม้ กัลวลย บนคันนา และอาจมีปลูกพืชผัก พริก หอม กระเทียม หนุ่ย เลี้ยงสัตว์หรือพืชสมุนไพร ให้เป็นแบบไร่นาสวนผสม

เขตไม้ยืนต้น ปลูกยูคาลิปตัส ยางพารา พืชทางเลือกเป็น กล้วย ไม้ ทุเรียน และเกษตรผสมผสานและเกษตรอินทรีย์

เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ระบบเกษตร												
นาพื้นที่ดอน	ปุ๋ยพืชสด				ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105							
	ถมที่ปลูกพืชผักและพืชสมุนไพร หนุ่ย เลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าวเหนียว กล้วย ไม้ บนคันนาลักษณะ เกษตรผสมผสาน GAP เกษตรอินทรีย์											
ไม้ยืนต้น	ยูคาลิปตัส ยางพารา พืชผักและพืชสมุนไพร เกษตรผสมผสาน ไร่นาสวนผสม เกษตรอินทรีย์											

รูปที่ 6-2 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

การวิเคราะห์ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน พบว่า เป็นการปลูกพืชที่เหมาะสมกับศักยภาพของดิน และมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างคุ้มค่า เพื่อเพิ่มผลผลิต ลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ทั้งนี้ได้มีการเปรียบเทียบระบบ ตารางที่ 6-3

ตารางที่ 6-3 การเปรียบเทียบระบบการปลูกพืชก่อนและหลังมีแผนการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	ระบบการปลูกพืชปัจจุบัน	ระบบการปลูกพืชหลังมีแผนการใช้ที่ดิน
เขตทำนาพื้นที่ดอน	ข้าวนาปี/ ถั่วพริ้ว ปอเทือง	<ul style="list-style-type: none"> - ข้าวนาปี/พืชตระกูลถั่ว - ถมที่หรือใช้ดินขอบสระน้ำปลูกพืชผัก/พืชสมุนไพร หรือหญ้าเลี้ยงสัตว์ - ปรับคันนาให้ใหญ่ขึ้นและใช้ปลูกไม้ ชี้เหล็ก (ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในแบบเกษตรอินทรีย์ GAP แต่ต้องมีระบบน้ำ การเกษตรที่เพียงพอ)
เขตปลูกไม้ยืนต้น	ยูคาลิปตัส ยางพารา	<ul style="list-style-type: none"> - พืชผัก พืชสมุนไพร ทุเรียน - เกษตรผสมผสาน - เกษตรอินทรีย์

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ แล้ว จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2563 และแผนล่วงหน้า ปี 2564-2566

1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองใหญ่ไปเสนอต่อ สภาเทศบาลตำบลหนองใหญ่เพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

1.3 สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดศรีสะเกษ เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายการมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.2 ตัวชี้วัด

7.2.1 กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินดำเนินการในตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 5 โครงการ ดังนี้

- 1) การบริหารน้ำ
- 2) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 3) โครงการบัตรดินดี พร้อมเก็บตัวอย่างดินพร้อมแนะนำการใช้ปุ๋ยรายแปลง
- 3) ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- 4) ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน
- 5) พัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map

7.2.2 โครงการวิจัยในตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ

- จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม - ดอน

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2563

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
<p>1. เขตเกษตรกรรม 1.1 เขตไม้ยืนต้น</p>	<p>1. การปรับปรุงบำรุงดิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน - จัดหาปูนโดโลไมท์ - ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน - การทำปุ๋ยหมัก - พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ <p>2. ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก <p>3. พัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ <p>4. งานวิจัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดทำอนุรักษ์ดินและน้ำ ลุ่ม-ดอน พร้อมสาธิตการปลูกพืชที่มีมูลค่าสูงในพื้นที่ 	
<p>1.2 เขตทำนาที่ดอน</p>	<p>การปรับปรุงบำรุงดิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ - ผลิตและจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยโดยรับซื้อจากเกษตรกรในพื้นที่ - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน - การทำปุ๋ยหมัก - รณรงค์ไถกลบตอซัง 	

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนากลุ่มเกษตรกรการใช้สารอินทรีย์ - สนับสนุนการให้ได้ใบรับรองมาตรฐานเกษตรปลอดภัย GAP - สนับสนุนและส่งเสริมให้ได้การรับรองระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ - จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม - ดอน - โครงการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว - จัดหาปูนโดโลไมท์ - ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด - โครงการบัตรดินดี <p>3. พัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ - จัดทำจุดสาธิตการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาข้าวเป็นเกษตรผสมผสาน เพื่อเพิ่มศักยภาพพื้นที่ด้วยการปลูกพืชหลากหลายชนิดขึ้น เช่นการปลูกขี้เหล็ก บนคันนา - โครงการเลี้ยงโคเนื้อพร้อมจัดทำแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ โดยกรมพัฒนาที่ดินพัฒนาแหล่งน้ำโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 	
3.เขตชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินกิจกรรมรวมกลุ่มเพื่อรวมกันดำเนินกิจกรรมให้เกิดความเข้มแข็ง และมีอำนาจต่อรอง - ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นพัฒนาชุมชน เรื่องให้ความรู้การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น การผลิตพืชผักสมุนไพรแล้วนำมาทำเป็นลูกประคบ 	
4. เขตแหล่งน้ำ	<p>การบริหารน้ำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชุดลอกแหล่งน้ำขนาดเล็ก - การปรับปรุงดินบริเวณขอบบ่อแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เพื่อปลูกพืชผัก และหญ้าเลี้ยงสัตว์ <p>รวมทั้งประสานพันธุ์ปลาสนับสนุนให้เกษตรกร</p>	

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินและหน่วยงานที่สนับสนุนในเขตการใช้ที่ดิน ปี 2563

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน	กิจกรรมของหน่วยงานที่สนับสนุน
<p>1. เขตการเกษตร</p> <p>1.1 เขตปลูกไม้ยืนต้น</p>	<p>1. การปรับปรุงบำรุงดิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน - จัดหาปุ๋ยอินทรีย์ - ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน - การทำปุ๋ยหมัก - พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ <p>2. พันธุ์และป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก <p>3. พัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ <p>4. งานวิจัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดทำอนุรักษ์ดินและน้ำ ลุ่ม-ดอน พร้อมสาธิตการปลูกพืชที่มีมูลค่าสูงในพื้นที่ 	<p>1.1 การอบรมให้ความรู้/การจัดการ GAP (กรมวิชาการเกษตร)</p> <p>1.2 การปลูกไม้ผล เช่น ทุเรียน พืชผัก สมุนไพร ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร (กรมวิชาการเกษตร)</p> <p>1.3 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ประสานเรื่องการขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่หเพิ่มเติม</p>
<p>1.2 เขตทำนา</p>	<p>1. การปรับปรุงบำรุงดิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ - ผลิต - จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน 	<p>1.1 จัดตลาดสินค้าเกษตร (พาณิชย์จังหวัด)</p> <p>1.2 จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)</p> <p>1.3 จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการรักษาพันธุ์ข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว)</p>

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน	กิจกรรมของหน่วยงานที่สนับสนุน
	<ul style="list-style-type: none"> - การทำปุ๋ยหมัก - รมรงค์ไถกลบตอซัง - พัฒนากลุ่มเกษตรกรการใช้สารอินทรีย์ - จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน - โครงการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว - จัดหาปูนโดโลไมท์ - ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด <p>2. งานวิจัย (จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน)</p>	<p>1.4 ส่งเสริมการผลิตพันธุ์ข้าว แทนการปลูกข้าวเพื่อบริโภค จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)</p> <p>1.5 การอบรมให้ความรู้/การจัดการ GAP (กรมวิชาการเกษตร)</p> <p>1.6 อบรมความรู้เรื่องการผลิตพืชผัก สมุนไพร ครัวจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร (กรมวิชาการเกษตร)</p> <p>1.7 ประสานปศุสัตว์เลี้ยงโคเนื้อ และการปรับปรุงดินเพื่อทำแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ ส่งเสริม/สนับสนุน เรื่องพันธุ์หญ้าเนเปียร์ (กรมปศุสัตว์)</p> <p>1.1 จัดหาตลาดสินค้าเกษตร (พาณิชย์จังหวัด)</p> <p>1.2 การอบรมให้ความรู้/การจัดการ GAP (กรมวิชาการเกษตร)</p> <p>1.3 การปลูกไม้ผล เช่น อินทผลัม ทูเรียน ครัวจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร (กรมวิชาการเกษตร) -</p>
<p>5. เขตแหล่งน้ำ</p>	<p>การบริหารน้ำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน <p>การบริหารน้ำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การขุดลอกแหล่งน้ำขนาดเล็ก - แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 	<p>ส่งเสริม/สนับสนุน การใช้ประโยชน์จากดินขอบบ่อเพื่อปลูกพืชผัก เช่น พริก ตระไคร้ กระชาย รวมทั้งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (กรมวิชาการเกษตร)</p> <ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ
 แผน 4 ปี (ปี 2563-2566)
 หน่วยงาน สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ				รวม
			2563	2564	2565	2566		2563	2564	2565	2566	
นาดอน	1.การบริหารน้ำ 1.2 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	10	10	10	20	80	203000	203000	203000	203000	812,000
	2. การปรับปรุงบำรุงดิน											
นาดอน	2.1 จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน	ไร่	1,000	1,000	1,000	1,000	4,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000	6,000,000
นาดอน	2.2 โครงการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	ไร่	250	250	250	250	1,000	425,000	425,000	425,000	425,000	1,700,000
นาดอน ไม้ผล	2.3 จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	500	500	500	500	2,000	850,000	850,000	850,000	850,000	3,400,000
นาดอน	2.4 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	1,000	1,000	1,000	1,000	4,000	15,000	15,000	15,000	15,000	60,000
นาดอนไม้ ผล	2.5 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	200	200	200	5,000	20,000	1,000	1,000	1,000	1,000	4,000
นาดอน	2.6 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (เกษตรกร)	ตัน	10	10	10	10	40	280,000	280,000	280,000	280,000	1,120,000
นาดอนไม้ ผล	2.7 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	ไร่	1,000	1,000	1,000	1,000	4,000	15,000	15,000	15,000	15,000	60,000
นาดอน ไม้ผล	2.8 การทำปุ๋ยหมัก	ตัน	200	200	200	200	800	680,000	680,000	680,000	680,000	2,720,000
นาดอน	2.9 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	แปลง	5	5	5	5	20	100,000	100,000	100,000	100,000	400,000

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ				รวม
			2563	2564	2565	2566		2563	2564	2565	2566	
นาดอนไม้ ผล	2.10 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้ สารอินทรีย์	กลุ่ม	10	10	10	10	40	49,000	49,000	49,000	49,000	196,000
	4. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนา ที่ดิน											
นาดอน ไม้ผล	4.1 ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการ พัฒนาที่ดิน	แห่ง					1	4,000	4,000	4,000	4,000	16,000
	การผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri- Map											
นาดอน ไม้ผล	5.1 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	500	500	500	500	2000	750,000	750,000	750,000	750,000	3,000,000
	รวม							4,872,000	4,872,000	4,872,000	4,872,000	19,488,000

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2562. ข้อมูลจำนวนประชากรและบ้าน (ณ พ.ศ. 2560). แหล่งที่มา: <http://www.dopa.go.th>, 9 กันยายน 2562
- กรมทรัพยากรธรณี. 2553. การจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณีจังหวัดศรีสะเกษ. กรุงเทพฯ: 112 หน้า.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2558. คุณภาพน้ำใต้ดิน (ไฟล์ข้อมูล). กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมพัฒนาชุมชน. 2562. ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (กชช. 2ค) ปี 2560 กระทรวงมหาดไทย. แหล่งที่มา: <http://ebmn.cdd.go.th>, 9 กันยายน 2562
- กรมพัฒนาชุมชน. 2561. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2561 กระทรวงมหาดไทย. แหล่งที่มา: <http://ebmn.cdd.go.th>, สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2562
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2557. ดิน นิยามและความหมาย. แหล่งที่มา <https://www.ldd.go.th/ofsweb/thaisoil/p2.htm>, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2562.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2562. สถิติภูมิอากาศ พ.ศ. 2561 (ไฟล์ข้อมูล). กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. เอกสารจากเครื่องคอมพิวเตอร์.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2560. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน มาตรฐาน 1: 25,000 (Shapefile). กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน. กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2561. แผนที่ชุดดิน มาตรฐาน 1: 25,000 (Shapefile). กรมพัฒนาที่ดิน. กรุงเทพฯ.
- เทศบาลตำบลหนองใหญ่. มปป. แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ.2561 – 2564) ฉบับแก้ไขครั้งที่ 1 ของเทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์. จังหวัดศรีสะเกษ
- เทศบาลตำบลหนองใหญ่. รายงานผลการปฏิบัติงาน ปี 2561 ของเทศบาลตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ. แหล่งที่มา <http://www.bangkokideaeasy.com/informations/59nongyai/index.php> เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2562.
- ไทยตำบลดอทคอม. 2558. แหล่งข้อมูลสินค้าโอท็อป (OTOP). แหล่งที่มา <http://www.thaitambon.com/tambon/450109> เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2562
- ศันสนีย์ อรัญวาสน์ และคำรณ ไทรพิภ. 2562. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลและระดับจังหวัด. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สารานุกรมวิกิพีเดีย. นิยามของโมเดล DPSIR, แหล่งที่มา <https://en.wikipedia.org/wiki/DPSIR>, สืบค้นเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2562.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560-2564). สำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560. **ร่าง นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579).**

สำนักพัฒนาอู่ทุนิยมวิทยา. 2561. **ปริมาณน้ำฝน.** กรมอู่ทุนิยมวิทยา กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

FAO. 1974. **A Land Capability Appraisal.**Indonesia Interim Report. (AGL / INS).Rome

FAO. 1993. **Guidelines for Land Use Planning.** Rome

FAO and UNEP. 1997. **Negotiating a sustainable future for land.** Food and Agriculture Organization of the United Nations. Rome. Italy

Kristensen P. 2004, **The DPSIR Framework.** National Environmental Research Institute, Denmark. European Topic Centre, European Environment Agency.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษาโครงการ

นายชาติชาย ประสาระวัน

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4

ผู้ดำเนินการ

กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4

นายเกรียงไกร อิ่มสมโภช

ผู้อำนวยการกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน

นางสาวกนกวรรณ หาญสกุล

นักสำรวจดินชำนาญการ

นายประมวล บัวกช

นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ

นางสาวปณตพร คุณพันธ์

ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ

นางสาวจันทิมา ไตรบัญญัติกุล

นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

นายสิทธิพร บุญจันทร์

นักวิชาการเกษตร